

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

**Maahanmuuttajanuorten ja kantasuomalaisten
nuorten kohtaaminen kulttuurin keinoin**

Henna Ojalehto ja Karin Johnson

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Kulttuuritoiminnan koulutusohjelma (240 op)

huhtikuu / 2016

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma &
Kulttuurituotannon koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Henna Ojalehto, Karin Johnson	Sivumäärä 56
Työn nimi Maahanmuuttajanuorten ja kantasuomalaisten kohtaaminen kulttuurin keinoin	
Ohjaava(t) opettaja(t) Markus Söderlund	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Erityishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ ry /Satu Paatela	
Tiivistelmä <p>Tämä opinnäytetyö käsittelee maahanmuuttajanuorten ja kantasuomalaisten kohtaamista kulttuurin keinoin sekä kotoutumiseen vaikuttavia tekijöitä. Opinnäytetyömme tilaajana toimii Erityishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ ry. Opinnäytetyömme tavoitteena on löytää menetelmä, miten saada EHJÄ ry:n maahanmuuttajanuoret kohtaamaan kantasuomalaisia nuoria liiton toiminnassa. Tehtävänä on myös löytämämme menetelmän kokeilu käytännössä ja EHJÄ ry:n tiedotuskanavien uudistamisen suunnitelma. Toiminnallisen opinnäytetyömme tutkimusmenetelminä käytämme laadullisia ja määrällisiä tutkimuksia.</p> <p>Toiminnallinen osuus on tässä työssä teemaviikot, joiden avulla saatamme maahanmuuttajanuoret ja kantasuomalaiset kohtaamiin. Laadulliset menetelmät tässä työssä ovat haastattelu ja havainnointi. Määrällisenä menetelmänä käytämme kyselyä. Kyselyissä on käytetty analysointimenetelmänä teemoittelua ja ilmiöiden esiintymisen määrän laskemista. Tarve menetelmien käyttöön nousi siitä, että halusimme tietoa nuorten näkökulmasta. EHJÄ ry:n nuorille ei ole tehty aiemmin kyselyä liittyen heidän tarpeeseen luoda kontakteja kantasuomalaisiin. Määrällisten ja laadullisten menetelmien avulla olemme halunneet saada nuorten äänen kuuluviin, ennen kuin nuorten toimintaa kehitetään. Koemme tärkeäksi myös kysyä nuorilta heidän kiinnostuksen kohteistaan.</p> <p>Maahanmuuttajien kotoutuminen on aiheena erittäin ajankohtainen ja yhteisöpedagogin ammattialaan liittyvä. Tapahtumatuotanto, kulttuuri itsessään ja ymmärrys sen hyödyistä terveydelle, on puolestaan kulttuurituottajan osaamisalaa. Tätä opinnäytetyötä tekee kaksi opiskelijaa molemmista tutkinnoista/koulutusohjelmista. Kotouttamistoimien kehittämisen tarpeellisuudesta on myös puhuttu mediassa laajasti, sen jälkeen, kun turvapaikanhakijoiden määrä lisääntyi syksyllä 2015 voimakkaasti.</p> <p>Opinnäytetyön tulosten pohjalta voidaan todeta, että EHJÄ ry:n toiminnassa etnisten rajanvetojen ylittämistä tarvitaan. Pääkaupunkiseudun alueen EHJÄ ry:n nuorista 13/15 vastaajasta kertoi kyselyssä haluavansa heille järjestettävään toimintaan mukaan kantasuomalaisia. Myös EHJÄ ry:n viestintäkanavien kehittämistä toivottiin, tapahtumien ilmoittamisen osalta ja kohderyhmälle sopivimman kanavan löytämistä. EHJÄ ry:n päätös nuorten toiminnan kehittämisestä on siis ajankohtainen. Teemaviikkojen tapahtumiin osallistuneet nuoret olivat hyvin tyytyväisiä tapahtumien sisältöön ja mahdollisuuteen kohdata kantasuomalaisia.</p> <p>Opinnäytetyöstämme on hyötyä EHJÄ ry:lle, erityisesti Helsingin toimipisteelle ja nuorille. Järjestimme kolme viikkoa kestävästä teemaviikosta, jotka toimivat EHJÄ ry:lle kantasuomalaisten mukaan saamisen mallina. Myös konkreettista hyötyä on EHJÄ ry:n nuorilta saatujen kyselyjen tuloksista. Opinnäytetyömme vaikutukset yltävät laajemmalle, jos muillakin EHJÄ ry:n toimipisteillä otetaan huomioon maahanmuuttajien tarve kantasuomalaisten kohtaamiselle. Opinnäytetyötä voivat tilaajan lisäksi hyödyntää myös muut maahanmuuttajien kotouttamisesta kiinnostuneet.</p>	
Asiasanat maahanmuuttaja, soveltava taide, nuoret, kantasuomalainen, kohtaaminen, taidelähtöiset menetelmät	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree programme for civic activities and youth work
Degree programme for cultural management

ABSTRACT

Author Henna Ojalehto, Karin Johnson	Number of Pages 56
Title Encounters between immigrant youngsters and original population in art and culture based events	
Supervisor(s) Markus Söderlund	
Subscriber and/or Mentor The Federation of Special Welfare Organisations EHJÄ ry /Satu Paatela	
<p>Abstract</p> <p>The subject of our thesis covers conceptions of multicultural encounters in the lives of immigrant youth. Several studies show that many immigrant youngsters are in the risk of being alienated from the society due to ineffective integration. One of the main causes of ineffective integration is the lack of encounters between immigrants and the original population. The lack of encounters may result as racism and suspicion between these two groups.</p> <p>The subscriber of this thesis is The Federation of Special Welfare Organisations EHJÄ ry which provides aftercare and support person services for young immigrants. EHJÄ ry has raised their concern about the lack of encounters between their clients and the original population and set us to help with the process of making these encounters happen. The main focus of our thesis is to provide activities for EHJÄ ry's clients where they could encounter and socialise with Finnish youngsters. EHJÄ ry also commissioned us to conduct a survey to find out which social media platforms their clients use. Based on the results, we will give a proposition to EHJÄ ry on which media platform they should use as their informative channel.</p> <p>The beneficial influences of art and culture based activities has been a recent topic in many occasions. The public sector has started several cultural projects that aim to advance the wellbeing of the participants. It has also been stated that art and culture based activities improve and strengthen communities and bring people together. We wanted to utilize this aspect in our thesis. As a result we arranged a series of culture and art based events in which immigrant and Finnish people could encounter.</p> <p>With this thesis we will provide valuable information to EHJÄ ry on arranging events that help their clients to meet Finnish youngsters. Since the feedback from the participants was positive, we would advise EHJÄ ry to continue arranging these kinds of events in the future. Besides EHJÄ ry, the information we provide can benefit also other operators in the same field.</p>	
Keywords immigrants, art, culture, integration, community, events, young, multicultural	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
1.1 Työn ajankohtaisuus, tarve ja tavoitteet, toteutus?	8
1.2 Tilaajaorganisaatio	10
2 KESKEISET KÄSITTEET	12
2.1 Nuori	13
2.2 Kulttuuri	13
2.3 Kantasuomalainen, turvapaikanhakija ja maahanmuuttaja	14
2.4 Kotouttaminen ja kotoutuminen	15
3 KULTTUURIOSALLISUUDELLA HYVINVOINTIA	16
3.1 Soveltava taide yhteiskunnan voimavarana	16
3.2 Neljä näkökulmaa kulttuurin hyvinvointivaikutukseen	19
3.3 Kulttuuri- ja taidetoiminnan vaikutus sosiaaliseen pääomaan	21
4 KOTOUTUMISEEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT	23
4.1 Maahanmuuttajanuorten ja kantasuomalaisten nuorten kohtaaminen	26
4.2 Rasismi heikentää kotoutumisen onnistumista	28
4.2.1 Muutamia tutkimuksia aiheesta	29
4.3 Ekstremistisiin ääriryhmiin ajautuminen	31
5 TEEMAVIIKKOJEN TOIMINNAN KUVAUSTA	32
5.1 Kuvisviikko - Yhteisötaiteella yhteisen äänen löytämistä	33
5.2 Draamaviikko - Liikettä ja naurua	37
5.3 Luontoliittoviikko - Keskustelun kautta kohtaaminen	40
6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA TULOKSET	42
6.1 Teemaviikkojen tulosten analysointia	43
6.2 Tiedotuskanava selvitys	46
6.3 Pohdintaa	49
LÄHTEET	51

1 JOHDANTO

Meillä kaikilla on tarve kuulua johonkin yhteisöön, kaveriporukkaan tai perheeseen. Ihminen ei ole luonnostaan erakko, vaan kaipaa ympärilleen sosiaalisia suhteita. Hyvin vaikeaa voi olla elää erillään kaikista itselle tärkeiksi tulleista ihmisistä. Siksi asuinpaikkamme ja elämäntilanteen muutoksen keskellä tarvitsemme erityisesti muita ihmisiä tueksi ja kohtaamisia arkisten asioiden lomassa. Mitä, jos joudut muuttamaan omasta kotimaasta ja lisäksi et ymmärrä mitä ympärillä olevat ihmiset puhuvat. Silloin voi olla vielä vaikeampi lähestyä muita ihmisiä ja luoda kontaktia itselle vieraassa kulttuurissa. Olo voi olla tyhjä ja juureton. Elämä uudessa maassa ilman läheisiä ja ystäviä on kenelle tahansa vaikeaa, mutta erityisen haastavaa se on nuorelle maahanmuuttajalle, joka kotoutumisen ohella joutuu kohtaamaan aikuiseksi kasvamisen haasteet ja vastuun. Hyvän elämän pohjan rakentaminen ovat tärkeä asia uudessa elämäntilanteessa olevalle nuorelle.

Maahanmuuttajille, jotka haluavat jäädä Suomeen asumaan ja saada Suomen kansalaisuuden, on yleensä tärkeää saada säilyttää joitakin oman kulttuurinsa piirteitä, sekä kokea kuuluvansa suomalaiseen yhteiskuntaan, eli integroitua. Pakolaiset ja turvapaikanhakijat jättävät kotimaansa usein vasten tahtoaan esimerkiksi sodan vuoksi. Sen vuoksi omaa kotimaassa ollutta yhteisöä voi olla tavallista suurempi ikävä, sekä huoli omasta, että muiden yhteisön jäsenten tulevaisuudesta voi vaivata mieltä. Jos ihminen ei saa tukea integroitumiseen ja kotoudu uuteen kotimaahansa, hyväksytyksi tuleminen ja tunne siitä, että kuuluu yhteisöön on matala. Liian iso kaipuu omille juurille ja ajatus, että ei kuulu uuteen yhteiskuntaan, saa ihmisen voimaan henkisesti huonosti.

Jokainen yksilö tarvitsee muita ihmisiä ja yhteisöä saavuttaakseen arvostusta, rakkautta, ystävyys, solidaarisuuden ja kiintymyksen tunteita (Patoluoto 2007, 45). Näiden saavuttamiseksi ihminen voi tarvita paljon tukea. Erityisen haavoittuvassa tilanteessa ovat opinnäytetyömme kohderyhmänä olevat vasta Suomeen muuttaneet, yksin ilman perhettä Suomeen tulleet turvapaikanhakijat

tai syrjäytymisvaarassa olevat nuoret, jotka tarvitsevat hyvää ohjausta sosiaalisten suhteiden edistämiseksi. Patoluoto kirjoittaa Taide keskellä elämää– teoksessa hyvinvointivaltion takaamista perustarpeista, joita ovat yleensä ainakin ravinto, vaatetus ja asuminen. Ihmisiä, yhteisöä, välittämistä ja rakkautta, joita ihmisyyden toteuttamiseksi tarvitsemme, ei hyvinvointivaltiokaan voi taata tai tarjota lahjana. Yhteiskuntamme voi kuitenkin vaikuttaa sosiaalisten suhteiden edistämiseen esimerkiksi tarjoamalla vapaita tiloja ja toimintaa, joissa ihmiset voi kohdata. Kolmannella sektorilla ja vapaaehtoisjärjestöillä voi olla tässä suuri rooli.

Opinnäytetyömme tilaajana toimii valtakunnallinen lastensuojelujärjestö, Erityishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ ry. Ehjä ry:n tilaama kehittämistehtävä eli opinnäytetyömme tutkimustehtävä on löytää keino miten Helsingin alueen EHJÄ ry:n maahanmuuttajanuorille saadaan toimintaa, jossa he voivat kohdata kantasuomalaisia. Valitsimme tähän menetelmäksi kulttuurilähtöisen toiminnan sillä tässä opinnäytetyössä käyetyt tutkimukset ovat osoittanut taidelähtöisen toiminnan ihmisiä yhteentuoavan vaikutuksen (esim. Hyyppä 2013, 19; Liikanen 2010a, 58; von Brandenburg 2008, 11). Selvitämme ja kokeilemme käytännössä kuinka EHJÄ ry voi tarjota omille maahanmuuttajanuorilleen toimintaa, jossa on kantasuomalaisia. Lisäksi teemme pyynnöstä selvityksen (pääkaupunkiseudun ja Järvenpään alueen) EHJÄ ry:n nuorten sosiaalisen median käytöstä, jonka pohjalta EHJÄ ry voi tehdä muutoksia tiedotuskanaviensa suhteen. Näin nuoret voidaan tulevaisuudessa tavoittaa ja innostaa entistä paremmin järjestetyn toiminnan pariin. Opinnäytetyössämme käytämme laadullisia ja määrällisiä menetelmiä aineiston keräämiseen eli haastattelua, kyselyä ja havainnointia. Opinnäytetyön toiminnallinen osuus on teemaviikot, jotka suunnittelemme ja järjestämme. Ne sisältävät yhteisestä kielestä riippumatonta kulttuuripainotteista toimintaa.

Opinnäytetyömme avulla haluamme luoda Helsingin ja Espoon alueen EHJÄ ry:n maahanmuuttajanuorille mahdollisuuksia tavata kantasuomalaisia nuoria tapahtumien ja toiminnan parissa sekä vaikuttaa nuorten yhteisöön kuulumisen tunteeseen. Opinnäytetyömme tilaajataholle, EHJÄ ry:lle annamme toimintamallin opinnäytetyömme muodossa, kuinka kantasuomalaisten mukaan saaminen heidän toimintaan onnistuu. Opinnäytetyöstämme hyötyy tilaajataho

EHJÄ ry, erityisesti Helsingin toimipiste ja EHJÄ ry:n Helsingin ja Espoon nuoret, koska vain näiden alueiden nuoret ovat mukana toiminnallisessa osuudessa. Erilaisten kulttuurien rajat ylittävän kohtaamisen positiiviset vaikutukset voidaan nähdä myös ulottuvan laajemmalle, sillä onnistunut kohtaaminen kantasuomalaisen ja maahanmuuttajan välillä voi tuoda hyvinvointia, joka heijastuu koko yhteiskuntaamme.

Teemaviikkojen toiminnan järjestämisen avuksi otamme selvää eri tahoista, jotka ovat valmiita yhteistyöhön ja, joista löytyy innokkaita kantasuomalaisia nuoria osallistumaan teemaviikoille. EHJÄ ry:n Helsingin tiimi voi hyötyä näiden tahojen yhteistyö halukkuudesta jatkossakin, jos haluavat järjestää yhdessä vastaavaa toimintaa. Opinnäytetyön toiminnan kuvauksessa arvioimme teemaviikkojen onnistumista. Opinnäytetyömme valmistuttua EHJÄ ry hyötyy pilotoiduista toiminnallisista menetelmistä ja saamistamme käytännön tuloksista, kehittäessään nuorten toimintaa sekä haastatteluista, koskien nuorten sosiaalista verkostoitumista.

Tätä toiminnallista opinnäytetyötä toteuttaa kaksi Humanistisen alan opiskelijaa. Yhteisöpedagogiksi valmistuva Henna Ojalehto vastaa tässä opinnäytetyössä maahanmuuttajien kotoutumiseen ja kantasuomalaisten kohtaamiseen liittyvästä aihealueesta, ajankohtaisuudesta ja tietoperustasta. Hän kirjoittaa tämän opinnäytetyön kappaleet 1 ja 4. Kulttuurituotantoa opiskeleva Karin Johnson etsii tutkimustietoa kulttuurin ja osallistavan toiminnan vaikutuksesta hyvinvointiin sekä vastaa tapahtumien tuotannollisesta puolesta. Johnson kirjoittaa kappaleet 3 ja 5. Yhdessä kirjoitamme kappaleet 2, 6 ja suunnittelemme teemaviikon ohjelman, laadimme haastattelun rungon ja kyselyn. Aineistona käytämme uutisia, alan kirjallisuutta, tekemäämme teemahaastattelua ja puolistrukturoitua kyselyä. Käytännön tehtävät olemme jakaneet siten, että Ojalehto vastaa nuorten informoimisesta, teemaviikkojen mainostamisesta ja nuorten ohjaamisesta paikan päälle. Johnsonilla on päävastuu teemaviikkojen tuottamisesta eli tiloista, tarvikkeista ja yhteistyökumppaneiden mukaan saamisesta.

Ojalehto on opiskelujen ohella EHJÄ ry:ssä tuntityöntekijänä kolmen nuoren omana ohjaajana. Lisäksi Ojalehto tekee sijaisuuksia, kun joku ohjaaja tarvitsee

tuuraajaa. Työ koostuu nuoren ohjaamisen lisäksi asiakaspalavereista sosiaalitoimen ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa, joka viikkoisista palavereista, suunnittelupäivistä, leireistä ja retkistä nuorille, sekä seminaareista ja koulutuksista. Työn kautta oppii paljon maahanmuuttajanuorten ohjaamisesta. Kokemuksista työntekijänä EHJÄ ry:ssä on paljon hyötyä myös opinnäytetyötä tehdessä, koska nuoria tapaa paljon ja kuulee heidän toiveistaan harrastustoiminnan suhteen sekä kiinnostuksen kohteista. Johnsonilla on opintojen harjoitteluiden kautta jo paljon kokemusta tapahtumatuotannosta, tietoa ja ymmärrystä kulttuurin hyödyistä terveydelle sekä nuorten innostamisesta. Johnson on ollut mukana kulttuurikeskus Sähinän toiminnassa Lauttasaassa, Helsingissä, jo tammikuusta 2016.

1.1 Työn ajankohtaisuus, tarve ja tavoitteet, toteutus?

Erytishuoltojärjestön EHJÄ ry:n tilaama opinnäytetyö on hyvin ajankohtainen, koska uusien maahanmuuttajien saapuminen Suomeen näyttää jääneen pysyväksi ilmiöksi ja kotouttamistoimien kehittämistä edelleen tarvitaan. Suomi on monikulttuurinen ja muuttuu yhä monikulttuurisemmaksi, kun uusia turvapaikanhakijoita saapuu joka vuosi. Syksyllä 2015 Suomeen saapui ennätysmäärä turvapaikanhakijoita ja kotouttamistoimenpiteet alkoivat taas puhututtaa voimakkaasti. Mediassa puhuttiin maahanmuuttokriisistä ja ennustamattomista ihmismassojen tulvasta, kun ihmiset muualta pakenivat sotaa Eurooppaan, hakien turvaa myös Suomesta. Monella TV-kanavalla saattoi yhtä aikaa nähdä saman aiheen ympärille rakennettua ohjelmaa, uutisia, kuinka edellisen vuoden (2014) turvapaikanhakijoiden määrä (n.3651 ihmistä) moninkertaistui hurjasti syksyn mittaan (n. 32 500 ihmiseen), eikä kukaan osannut täysin luotettavasti ennustaa turvapaikanhakijoiden määrän kehitystä (Maahanmuuttovirasto 2016; Sisäministeriö 2016). Samaan aikaan koko Eurooppaa huolestutti myös terrorismi, nuorten radikalikalisoituminen ja erikäisten ääriryhmiin liittyminen ajatuksena taistella "pyhässä sodassa".

EHJÄ ry:ssä on kasvanut huoli ohjattavana olevien maahanmuuttajanuorten hyvinvoinnista ja heidän riskistä ajautua extremistisiin ääriryhmiin yhä

enenevässä määrin näkyvän ja järjestäytyneen terrorismin vuoksi. Vaikka riski EHJÄ ry:n maahanmuuttajilla ei olisikaan suuri, se on mahdollinen, jonka vuoksi asia on otettu vakavasti. On mahdollista, että huonosti yhteiskuntaamme kiinnittyneet ja syrjäytymisvaarassa olevat nuoret löytävät tiensä terrorismia ihaileviin ryhmiin (Malkki 2016). Viime aikoina huoli ja pelot terrorismista ovat saaneet mediaan paljon mielipidekirjoituksia ja artikkeleita aiheesta. Puhutaan sota-alueille lähtevistä vierastaistelijoina sekä väkivaltaisen ekstremismin kasvusta, joka saa mukaansa ajalehtivia ja syrjäytyviä nuoria ja aikuisia, joilla hyväksynnän tarve on suuri. Terrorististen järjestöjen ideologia, tavoitteet ja toiminta voi motivoida nuorta, joka ajalehtii elämässään tietämättä mihin tarttua. Jos kavereita ja tekemistä ei osata etsiä, eikä kukaan ole ohjaamassa hyvien harrastusten ja kohtaamisten pariin, nuorella on vaara ajautua laittomuuksiin. (Ks. esim. Väisänen 2015 ; Creutz, Saarinen, Juntunen 2005, 46.)

Nuoret kohderyhmänä on tärkeä, koska 2015 vuoden UNHCR:n tilastojen mukaan yli puolet maailman pakolaisista on alle 18-vuotiaita (pakolaisapu 2016c). EHJÄ ry:n toiminnassa aloittaa jatkuvasti muutamia uusia nuoria noin 18–21-vuotiaita turvapaikan saaneita maahanmuuttajia, tai tuen ulkopuolisia noin 15–30-vuotiaita, joille Suomen kulttuurissa ystävyysuhteiden luominen ja harrastusten pariin löytäminen on haastavaa. Nuoret kaipaavat aikuisilta tukea ja ohjausta harrastusten pariin sekä oman ikäisistä nuorista seuraa.

Nykyisen turvapaikanhakijoiden määrän nopean kasvun vuoksi kotoutumiseen ja kotouttamiseen on kiinnitettävä aikaisempaa enemmän huomiota (Pakolaisapu 2016b.) Erityisesti kansainvälistä suojelua saaneiden kotoutuminen vaatii alkuvaiheeseen paljon panostusta, kuitenkin unohtamatta kaikkia maahanmuuttajia erilaisine tarpeineen. (Pakolaisapu 2016b; Kotouttaminen 2015) Kun uusia turvapaikanhakijoita saapui Suomeen syksyllä 2015 paljon, vastaanottokeskuksia ei ollut tarpeeksi, mutta nopeaa muutosta paikkaamaan perustettiin suuri määrä uusia ja palkattiin lisää alan työntekijöitä (Maahanmuuttovirasto 2016).

Melko äkillinen muutos ja uusi tilanne Suomessa loi kansalaisten keskuudessa tunteita avoimuudesta pelkoon, ihmetykseen ja jopa vihaan. Monet tuntevat olonsa uhatuksi vierasta kulttuuria kohtaan pelkojensa ja ennakkoluulojensa

seurauksena. Maahanmuuttajien määrän äkillinen kasvu vaatii paljon kansalaisten sopeutumista, mutta myös lisää tehokkuutta vastaanottojärjestelmältä ja kotoutumistoimilta. Tämän hetkinen tilanne on pakottanut eri tahot keskustelemaan kotouttamispolitiikasta ja panostamaan lisää kotoutumisen onnistumiseen.

Huoli nuorten syrjäytymisestä, radikalisoitumisesta ja maahanmuuttajien sekä kantasuomalaisten välisestä kuilusta ei ole turha. EHJÄ ry:n palaverissa on nostettu tätä asiaa esille jo silloin, kun Ojalehto aloitti liitossa kehittämishankkeensa ja tuntityöt ohjaajana syksyllä 2014. Toiminnanjohtaja pyysi tiimiä kiinnittämään huomiota kantasuomalaisten mukaan saamiseen maahanmuuttajille järjestettävään toimintaan, joka löytyy myös EHJÄ ry:n vuosisuunnitelmasta. Kantasuomalaisten mukaan saaminen koettiin vaikeaksi. Syksyllä 2015, huomasimme toisen opiskelijan kanssa, että voisimme tehdä opinnäytetyön parityönä, vaikka olemme eri koulutusohjelmista. Ideoimme ja kerroimme suunnitelmamme ja se hyväksyttiin sekä ammattikorkeakoulussamme että tilaajatahon puolelta.

Tilaaja on nähnyt tarpeellisuuden kehittää nuorten parissa tehtävää työtä, jotta heidän asiakasryhmänsä maahanmuuttajat saisivat paremman mahdollisuuden verkostoitua kantasuomalaisten kanssa. Nyt, jos koskaan on tärkeää tehdä toimenpiteitä, joilla vähennämme kuilua ”meidän ja muiden” välillä. Opinnäytetyön avulla vastaamme tähän haasteeseen yhdessä pääkaupunkiseudun EHJÄ ry:n nuorten toiminnan koordinaattorin Satu Paatelan kanssa, joka aloitti tammikuussa 2016. Paatelan työnkuva on lähellä opinnäytetyömme aihetta, joten teemme jonkin verran yhteistyötä keväällä 2016. Opinnäytetyön tavoitteeseen päästäksemme järjestämme nuorille erilaisia teemaviikkoja kuukauden ajalle, joissa osallistujina on kantasuomalaisia ja maahanmuuttajia. Opinnäytetyön valmistuttua ohjeistamme pääkaupunkiseudun tiimiä saatujen tulosten avulla.

1.2 Tilaajaorganisaatio

Tilaaajaorganisaatio, valtakunnallinen lastensuojelujärjestö, Erityishuoltojärjestöjen liitto (EHJÄ ry) on toiminut jo vuodesta 1983. Liiton perustamisen taustalla oli muun muassa uuden lastensuojelulain uudistus, jonka aikana käytiin neuvotteluja ja huomattiin tarve laitospalveluja ylläpitävien järjestöjen yhteiselle edunvalvonta- ja vaikuttajaorganisaatiolle. EHJÄ ry perustettiin erityishuoltojärjestöjen yhteistyöelimeksi. Jäsenjärjestöt EHJÄ ry:ssä ovat valtakunnallisia lasten- ja nuortenhuollon palveluja tuottavia lastensuojelujärjestöjä. Edunvalvontatehtävät, kannanottojen laatiminen ja aloitteet olivat ensimmäisinä toimintavuosina työn keskiössä, mutta seuraavina vuosina toiminta ja sen tehtävät alkoivat laajentua. Vuonna 1989 aloitettiin ensimmäinen Raha-automaattiyhdistyksen RAY:n tukema hanke. Se oli ensimmäinen palkatun työntekijän vetämä projekti. Tämä tukiasuntoprojekti oli tarkoitettu laitoksista itsenäistyville ja muille erityisryhmiin kuuluville nuorille, jotka siirtyivät itsenäiseen asumiseen. Projektissa koulutettiin myös vapaaehtoisia tukihenkilöitä. (Ehjä 2016.)

Tähän päivään asti EHJÄ ry:n vuodet ovat olleet täynnä monenlaisia projekteja. Maahanmuuttajien tuetun asumisen toiminta käynnistyi projektimuotoisena vuonna 1996, kun Suomeen saapui paljon yksin ilman perhettä olevia maahanmuuttajanuoria. Projektissa aloitettu maahanmuuttajanuorten kotoutumisen ja itsenäisen selviytymisen tukemisen malli vakiintui EHJÄ ry:n toimintaan projektin päätyttyä. Toiminta laajeni myös Varsinais-Suomeen ja Pohjanmaalle. Nykyään järjestö toimii viidestä eri toimipisteestä käsin Kokkolassa, Raisiossa, Vaasassa, Järvenpäässä ja Helsingissä. EHJÄ ry:n työ painottuu nuorten maahanmuuttajien tuettuun asumiseen, lastensuojelun tukihenkilötoimintaan ja muuhun ammatilliseen tukihenkilötoimintaan sekä lastensuojelun jälkihuoltoon, vapaaehtoisten lastensuojelun tukihenkilöiden ja -perheiden koulutukseen sekä tukihenkilötoiminnan koordinointiin ja toteutukseen. Järjestö vaikuttaa myös erilaisissa verkostoissa ja neuvottelukunnissa. (Ehjä 2016.)

Ennen kuin nuori pääsee EHJÄ ry:n tukeen, hänellä on oltava oleskelulupa. Nuori asuu vastaanottokeskuksessa, kunnes saa oleskeluluvan ja voi muuttaa esimerkiksi EHJÄ ry:n tuetun asumisen piiriin. Pääkaupunkiseudulla, johon opinnäytetyömme keskittyy, on tuessa tällä hetkellä noin 45 nuorta, joista suurin

osa on maahanmuuttajia. Nuorten määrä on vaihdellut hieman joka vuosi. Asiakaskunta koostuu 15-24-vuotiaista nuorista, joista suurin osa on maahanmuuttajia ja pieni osa kantasuomalaisia. Yksin Suomeen tulleet alaikäiset maahanmuuttajanuoret ovat suuri ja erityisen haavoittuva ryhmä, siksi he ovat tärkeä osa EHJÄ ry:n toimintaa. Nuori voi päästä tukeen sijaishuollon, ryhmäkodin, perheryhmäkodin tai vastaanottokeskuksessa päättyvän ajan jälkeen. Myös lastensuojelun asiakkaana olevat kotonaan asuvat nuoret voivat saada EHJÄ ry:n tukea.

EHJÄ ry tekee yhteistyötä Espoon Maahanmuuttajapalveluiden kanssa, jotka molemmat järjestävät kotoutumiseen tarvittavia monenlaisia palveluita ja ohjausta. Espoon Maahanmuuttajapalveluiden palveluneuvonnassa saa apua tällä hetkellä seitsemällä eri kielellä. Toimeentulon hakeminen ja terveystalvelut löytyvät myös samasta paikasta. (Espoo 2016.) Osa Maahanmuuttajapalveluiden nuorista ohjataan EHJÄ ry:lle ja nuorelle annetaan tukisopimus. Nuoren kanssa sopimusta tehtäessä paikalla ovat EHJÄ ry:n ohjaaja, Espoon Maahanmuuttajapalvelun sosiaaliohjaaja ja sosiaalityöntekijä. Muita EHJÄ ry:n yhteistyökumppaneita ovat muun muassa Espoon ryhmä- ja perheryhmäkoti, koulut ja kunnat.

2 KESKEISET KÄSITTEET

Käytämme opinnäytetyössämme paljon sanoja nuori, kantasuomalainen, turvapaikanhakija, maahanmuuttaja, kotoutuminen, kotouttaminen , sosiaalinen pääoma, kulttuuri ja hyvinvointi, joten näiden sanojen tarkempi määritelmä alkuun on paikallaan. On hyvin tavallista, että ihmiset sekoittavat sanat maahanmuuttaja ja turvapaikanhakija toisiinsa siten, että luulevat sanojen merkityksen olevan sama. Muiden käsitteiden määrittely on tärkeää, jotta lukija tietää mitä niillä tässä opinnäytetyössä tarkoitetaan.

2.1 Nuori

Nuoruuden määritelmiä on olemassa useita. Yhdistyneiden kansakuntien, YK mukaan nuoria ovat kaikki 15–24-vuotiaat, kun taas Suomen nuorisolaki määrittelee nuoriksi kaikki alle 29-vuotiaat. Joidenkin tutkimusten tulokset haastavat olemassa olevia nuoruuden määritelmiä. Esimerkiksi Valtion nuorisoasiain neuvottelukunnan eli Nuoran Nuoria liikkeellä – nuorten vapaa-aikatutkimuksessa selviää, että käsitys nuorista, jopa suomalaisnuorilla itsellään on hyvin vaihteleva. Kyselyyn osallistuneiden mielestä nuori on 10–20-vuotias. Vastaajat itse olivat 7–29-vuotiaita. (Tietoanuorista 2013.) Tässä opinnäytetyössä tarkoitamme nuorella 16–30-vuotiasta, koska EHJÄ ry:n toiminnassa on mukana eniten tämän ikäisiä, ja haluamme käyttää heistä yhteistä käsitettä. Opinnäytetyössämme yli 30-vuotiaat ovat siis aikuisia ja alle 16-vuotiaat lapsia. Nuorin toiminnassa mukana olleista oli 16-vuotias ja vanhin 30-vuotias. EHJÄ ry:n omilla nettisivuilla kerrotaan, että maahanmuuttajista ohjaustyön tukeen otetaan 17–24-vuotiaita nuoria. Tuen ulkopuoliset, jotka voivat osallistua EHJÄ ry:n ryhmätoimintaan voivat olla iältään nuorempia tai vanhempia.

2.2 Kulttuuri

Kulttuuri vaikuttaa jokaisen ihmisen elämässä. Kulttuuri on käsitteenä hyvin laaja. “Kulttuuri” sanalla voidaan kuvailla melkein kaikkea ihmisen luomaa toimintaa ja tuotantoa (Kalhama & Vartiainen 2006, 4). Kun yleiseen kulttuuri käsitteeseen sisällytetään kaikki mahdollinen taiteen, arjen ja elämäntapojen kulttuuri, on termiä käytettäessä hyvä tarkentaa sen käyttötarkoitusta.

Kun viittaamme opinnäytetyössämme kulttuuritoimintaan, tarkoitamme kulttuurilla pääosin taidetta ja taidelähtöistä toimintaa. Taidetoimintaan tyypillisimmin luetaan kirjallisuus, teatteri, kuvataide, musiikki, tanssi, elokuva, ja valokuvataide. Sisällytämme kulttuuri käsitteeseen kuitenkin myös muuta vapaa-ajan toimintaa. Kun viittaamme monikulttuurisuuteen ja yksilöiden kulttuuristaan käytämme kulttuuri sanaa kuvaamaan henkilön koti- tai asuinmaan ominaisia piirteitä. Nämä koostuvat perinteistä, ruoasta, tavoista,

vaatteista, taiteista, kaikesta mikä tekee yhteiskunnasta omaleimaisen. Tarkemmin sanoen elämäntapojen kulttuuria.

2.3 Kantasuomalainen, turvapaikanhakija ja maahanmuuttaja

Termillä kantasuomalainen tarkoitamme henkilöä, joka on syntynyt Suomessa ja jonka vanhemmat ovat syntyneet myös Suomessa. Ihon, hiusten ja silmien väri tai uskonto, jota henkilö edustaa ei estä henkilöä olemasta kantasuomalainen. Käytämme opinnäytetyössämme kantasuomalainen-sanaa maahanmuuttaja-sanan vastakohtana.

Suomessa olevat maahanmuuttajat ovat Suomeen muuttaneita ulkomailla syntyneitä ihmisiä (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015). Maahanmuuttaja-sanan sijaan joskus käytetään nimityksiä uussuomalainen tai etninen vähemmistö. Maahanmuuttajia ovat kaikki ne toisesta maasta muuttavat, jotka asettuvat asumaan kotimaansa ulkopuolelle, lyhyeksi tai pitkäksi ajaksi. Maahanmuuttajia ovat siis niin EU:n kansalaiset ja työn perässä naapuri maistamme tulevat, kuin myös toiselta mantereelta ja eri kriisialueilta saapuvat ihmiset. (Pakolaisapu 2016.).

Maahanmuuttaja-sanaa pidetään hankalana, koska se on saanut negatiivisen merkityksen rasistisessa puheessa ja usein kaikki valtaväestöä ihonväriltään tummemmat niputetaan saman termin alle. Joskus ihmiset kutsuvat epähuomiossa vain ihonväriltään erilaisia ihmisiä maahanmuuttajaksi. Se voi loukata henkilöä, joka on tullut maahanmuuttajana Suomeen, mutta saanut kansalaisuuden. Tai henkilöä, joka ei ole maahanmuuttaja ollenkaan, mutta jonka suvussa on eri kulttuuritaustaisia ja näköisiä ihmisiä, jonka vuoksi on saanut tyypillisestä kantasuomalaisesta poikkeavan ulkonäön.

Nykyaikana maamme on yhä monikulttuurisempi sekä toisen ja kolmannen sukupolven maahanmuuttajia alkaa olla paljon. On yhä tavallisempaa, että Suomessa syntynyt, suomea sujuvasti puhuva, ja täysin suomalaiseksi itsensä tunteva poikkeaa ulkonäöltään valtaväestöstä. (Rastas, Huttunen & Lyötty 2005, 13.) Opinnäytetyössämme maahanmuuttajista suurin osa on muualta kuin

Euroopasta, jonkin konfliktin vuoksi kotimaastaan paenneita. Osa on ilman vanhempia ja alaikäisinä Suomeen tulleita.

Turvapaikanhakija on henkilö, joka hakee kansainvälistä suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta. Yleensä turvapaikanhakija saa oleskeluluvan humanitaarisin perustein tai suojelun perusteella, kun ihmistä uhkaa epäinhimillinen kohtelu kotimaassa. Oleskeluluvan saanut henkilö saa olla määräajan tai pysyvän ajan jonkin valtion alueella, josta lupa on myönnetty. (Pakolaisapu 2016.) YK:n ihmisoikeussopimuksessa ei ole kohtaa, jolla taat-taisiin oikeus turvapaikkaan, mutta sopimuksessa on palauttamiskielto. Palauttamiskielto koskee ihmisiä, joilla on vaarallista palata kotimaahansa syystä tai toisesta. (ihmisoikeudet.net)

Tässä opinnäytetyössä EHJÄ ry:n maahanmuuttajilla tarkoitamme yleensä pakolaisia tai kiintiöpakolaisia ja turvapaikanhakijoita, jotka ovat erityisten kotouttamistoimenpiteiden tarpeessa olevia kriisi alueilta tulevia ihmisiä, ellen toisin mainitse. Suurin osa heistä ovat olleet suhteellisen lyhyen aikaa Suomessa, puhutaan muutamista vuosista.

2.4 Kotouttaminen ja kotoutuminen

Suomen laissa kotoutumisen kerrotaan olevan:

maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen (Finlex 2010b, laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010 § 3).

Ajattelemme, että kotoutuminen eli integroituminen on ensinnäkin uuden kotimaan perusasioiden ymmärtämistä ja hyväksytyksi tulemisen tunnetta. Kotoutumisen kesto on hyvin yksilöllistä, mutta yleensä se kestää useita vuosia. Tiedämme, että oman kulttuurin erilaisuus tai toisaalta oma sopeutumiskyky ja ympäristö vaikuttavat kotoutumiseen. Maahanmuuttajan yksilölliset tarpeet tulee ottaa huomioon vastaanottavassa yhteiskunnassa. Kotoutumisen koko prosessi voidaan nähdä taitojen ja tietojen oppimisena ja sosiaalisten suhteiden rakentamisena (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013, 6-8).

Kotoutumista voidaan kuvata myös erään tunnetun integraatio-teoreetikon Berry John W.:n nelikenttäteorian avulla. Akkulturaatiostrategia (akkulturaatio eli käsitys siitä, miten yksilö tai ryhmä haluaa olla yhteyksissä valtaväestöön) Berryn mukaan jakautuu kahteen kysymykseen: henkilön tarve säilyttää oma kulttuuri ja kontaktin tarve valtaväestöön. Maahanmuuttajan vastatessa kyllä ja ei kysymyksiin, saadaan selville miten hän sijoittuu akkulturaation nelikentällä (ks. Luku 5. "kotoutumiseen vaikuttavat tekijät"). Tässä työssä ymmärrämme kotoutumisen prosessina, jossa maahanmuuttaja kotoutuu yhteiskuntaan säilyttämällä myös omaa kulttuuriaan ja valtaväestö puolestaan antaa tilaa maahanmuuttajille ja uudelle kulttuurille, mutta säilyttää omaa kulttuuri-identiteettiään. (Berry 1980, 12-14 ; Schubert 2013, 64-67.)

Kotouttaminen tarkoittaa maahanmuuttajan auttamista siten, että viranomaiset, järjestöt, ja muut tahot toimivat kotoutumista edistävillä toimenpiteillä. Pitkäjänteisellä kotouttamisen keinoilla, henkilön ja yhteiskunnan vastaanottavaisella asenteella, on mahdollista kotoutua. (Pakolaisapu 2016b.) Tarkoitamme kotoutumisella ja kotouttamisella juuri näitä asioita opinnäytetyössämme.

3 KULTTUURIOSALLISUUDELLA HYVINVOINTIA

Voiko taiteen keinoin muuttaa yhteiskuntaa? Mihin taiteen hyvinvointia edistävä vaikutus perustuu ja kuinka taide- ja kulttuurilähtöistä toimintaa voi käyttää monikulttuurisessa työssä. Taiteen ja kulttuurin hyödyt tuntuvat olevan loputtomat, kun lukee erinäisiä alaan liittyviä julkaisuja. Taiteella voi ehkäistä syrjäytymistä, taiteella voi saada lisää elinvuosia ja taiteella voi parantaa elämänlaatua. Taiteella voi jopa yhdistää yhteiskunnan jäseniä sekä kansakuntia. Onko mitään mihin taide ei pysty?

3.1 Soveltava taide yhteiskunnan voimavarana

On helppoa joutua loputtoman analyysin imuun kun lähdetään määrittelemään mitä taide on ja mikä sen tehtävä on. Taide on taidetta itsessään, mutta sitä voidaan käyttää hyvin monessa mielessä ja yhteydessä. Taidetta voi käyttää esimerkiksi kokemus- ja elämyshakuisesti, sosiaalityössä, terveyden edistäjänä, kaupallisessa mielessä sekä alueellisena ja paikallisena kehittäjänä työpaikkojen luojana, sekä alueen vetovoimaisuuden tekijänä. Yhteiskunnan innovaatioperusta laajenee kun taiteen mahdollisuudet otetaan laajasti käyttöön. Tällaisia yhteyksiä on hyvä hyödyntää erityisesti paikoissa ja tilanteissa joissa se on mielekästä ja yhteyksissä, joissa se hyödyttää niin yksilöitä, yhteisöjä kuin yhteiskuntaa. (Strandman 2007, 160-161.) Kun puhutaan tällaisesta taiteen käytöstä, tarkoitetaan tarkemmin ottaen taiteen soveltavaa käyttöä.

Taiteen soveltavalla käytöllä tarkoitetaan sitä kun taide valjastetaan yhteiskunnan eri osa-alueiden hyötykäyttöön. Itse taiteen tuottaminen ei tässä tapauksessa ole toiminnan päämääränä, vaan oleellista on prosessin aikaansaama vaikutus osallistujaan (Kauppinen 2014, 9). Taiteen soveltavaa käyttöä voidaan käyttää esimerkiksi sosiaalityön eri osa-alueilla. Hyvin yleistä on järjestää erilaisia taidetyöpajoja tai erinäisiä yhteisötaideprojekteja kohderyhmän jonkin tietyn päämäärän tai tavoitteen saavuttamiseksi. Tällä hetkellä yleisin tavoite on osallistujien henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin edistäminen. Taidelähtöisiä hankkeita voidaan usein mieltää myös ennaltaehkäisevän työn näkökulmasta. (Liikanen 2010a, 58.)

Hyvinvointi käsitteenä voidaan jakaa kolmeen osaan. Fyysiseen terveyteen ja elintason, materiaaliseen hyvinvointiin, sekä subjektiiviseen hyvinvointiin. Opinnäytetyössämme tarkoitamme hyvinvoinnilla lähinnä henkilön itsensä kokemaa hyvinvointia ja elämänlaatua, eli subjektiivista hyvinvointia. Subjektiivisen hyvinvoinnin tärkeimpiä tekijöitä ovat sosiaalinen verkosto, itsensä toteuttaminen, koettu onnellisuus sekä sosiaalinen pääoma. (Koivisto, Lehikoinen, Pasanen-Willberg, Ruusuvirta, Saukkonen, Tolvanen & Veikkolainen 2010, 11-13).

Kulttuurin ja hyvinvoinnin välistä yhteyttä on vuosien myötä alettu korostaa enemmän uusien tutkimusten osoittaessa kulttuurin harrastamisella olevan

positiivisia vaikutuksia niin fyysiseen kuin henkiseen terveyteen. (Hyyppä 2013, 19; Liikanen 2010a, 58; von Brandenburg 2008, 11) Taidelähtöiset menetelmät on otettu mukaan niin yhteiskunnallisiin hankkeisiin kuin hyvinvointisektorin hoitotyöhönkin. Taiteen soveltavan käytön edut on tunnustettu voimavarana ja mahdollisuutena niin vahvasti että vuonna 2009 kulttuuri- ja urheiluministeri Stefan Wallinin toimeksiannosta valmisteltiin Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia -toimintaohjelma vuosille 2010-2014. Poikkihallinnollisen toimintaohjelman tavoitteena oli edistää terveyttä sekä hyvinvointia kulttuurin ja taiteen keinoin, ja lisätä yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan osallisuutta (Liikanen 2010b, 3). Lisäksi Suomen Mielenterveysseura järjestää Mental Health Art Week - tapahtumaa jossa Suomen Mielenterveysseura yhdessä paikallisten mielenterveysseurojen ja yhteistyökumppaneiden kanssa järjestää viikon ajan kulttuuripainotteisia mielenterveyttä käsitteleviä tapahtumia. (Suomen mielenterveysseura 2014.)

Valitsimme opinnäytetyömme näkökulmaksi kulttuurilähtöisen toiminnan tutkimusten osoittaessa kulttuuri- ja taidelähtöisen toiminnan hyödyt (Hyyppä 2013, 19; Liikanen 2010a, 58; von brandenburg 2008). Taide- ja kulttuurilähtöinen toiminta tarjoaa neutraalin kokemuksen ja jakamisen ympäristön, se mahdollistaa vastavuoroisen dialogin ja tarjoaa samalla yhteistä mielekästä toimintaa näin ollen sopien monimuotoisen kohtaamisen alustaksi ja sopii erinomaisesti eri kulttuurista tulevien ihmisten kohtaamispaikaksi (Mäkeläinen 2015, 1). Valitsimme taide- ja kulttuurilähtöisen toiminnan teemaviikoille myös siitä syystä että, maahanmuuttajanuorilla on hyvin vaihteleva suomen kielen taito. Taiteen kautta on mahdollista kommunikoida myös muilla keinoilla kuin pelkällä puheella, näin ollen mahdollistaen kontaktin saamisen henkilöön vaikka yhteistä kieltä ei olisikaan.

Muita projekteja joiden päämääränä on ollut kulttuurilähtöisen toiminnan tarjoaminen nuorille on esimerkiksi kulttuurilla osalliseksi -hanke joka keskittyy maahanmuuttajanuorten osallisuuden aktivoimiseen kulttuurin keinoin (Mäkeläinen 2015), sekä myrsky -hanke (Myrsky 2016) joka tukee nuorten taideprojekteja projektirahoituksella. Myrsky-hankkeen tavoitteena on tarjota nuorille mahdollisuuksia löytää oma identiteetti, kasvattaa itseluottamusta, sekä saada yhteisöllisyyden kokemuksia taiteen avulla. Hankkeen loppuraportissa

mainittiin kuinka osallistuneet nuoret olivat rohkaistuneet itseilmaisun suhteen, luoneet verkostoja muiden nuorten kanssa sekä saaneet onnistumisen kokemuksia. Erityisesti nuorille tärkeää oli uusien ihmisten tapaaminen sekä taitojen oppiminen. (Mentunen 2014.)

Kulttuurilla osalliseksi –hanke toteutettiin sosiaali- ja terveysalan sekä taide- ja kulttuurialan yhteistyöhankeena, sen päämäärä oli erityisesti maahanmuuttajanuorten identiteetin ja yhteisöllisyyden vahvistaminen voimauttavalla taidetoiminnalla. Hankkeessa mukana olleiden nuorten elämässä oli tapahtunut positiivista muutosta palautteen ja havainnoinnin perusteella. He olivat rohkaistuneet, osasivat ilmaista itseään paremmin ja uusien ystävyys-suhteiden luominen oli muuttunut helpommaksi ja mielekkääksi. Heidän mielenkiintonsa ja motivaationsa elämää kohtaan oli kasvanut uusien opittujen taitojen ja kulttuuriin tutustumisen myötä. (Mäkeläinen 2015, 3-4) Niin Kulttuurilla osalliseksi -hanke kuin Myrsky -hanke ovat hyviä esimerkkejä siitä mitä haluamme myös omalla opinnäytetyöllämme saavuttaa.

3.2 Neljä näkökulmaa kulttuurin hyvinvointivaikutukseen

Taide- ja kulttuurilähtöisellä toiminnalla on mahdollisuus parantaa subjektiivista hyvinvointia sekä sosiaalista pääomaa hyvin monella eri tavalla. Taide- ja kulttuuritoiminnan hyvinvoinnin välineelliset vaikutukset voidaan karkeasti jakaa neljään kategoriaan. Ensimmäinen on taide itseisarvona, toisena taiteen vaikutus hyvään koettuun terveyteen, elämänlaatuun sekä elinikään, kolmantena kulttuuritoiminnan vaikutus sosiaaliseen pääomaan ja neljäntenä viihtyisän elinpiirin vaikutus hyvinvointiin. (Liikanen 2003, 57.)

Ensimmäinen on taide itseisarvona. Taiteella itseisarvona ei kuulu olla varsinaista tarkoituserää - tällöin voi käyttää termiä "taidetta taiteen vuoksi". Taidetta pidetään osana ihmisen perustarpeita, sillä taide-elämykset tuovat merkitystä ja sisältöä elämään. Tämä aspekti ei kuitenkaan ollut erityisen tärkeässä roolissa opinnäytetyössämme. On kuitenkin melko varmaa että tämä tekijä on vaikuttanut taustalla taideprojektia tehdessä tai teatteriesityksiä katsottaessa. Opinnäytetyömme tilaaja ei ollut asettanut kuitenkaan mitään

odotuksia kulttuurikasvatukselle ja taide-elämään sisältöön tutustumiselle, joten opinnäytetyössämme emme käsittele aihetta enempää.

Toisena on taiteen ja kulttuuritoiminnan yhteys hyvään koettuun terveyteen, työkykyyn, elämänlaatuun sekä elinikään. Tämä on ehdottomasti yksi tärkeä näkökanta joka teemaviikkojen tavoitteena oli. Onnistuneeseen kotoutumiseen vaikuttaa vahvasti hyvä elämänlaatu sekä työkyky. Kun ihminen voi hyvin henkisesti ja fyysisesti, on helpompi pärjätä uudessa ympäristössä ja rakentaa omaa elämää. EHJÄ:n nuoret ovat elämänvaiheessa jossa tapahtuu paljon muutoksia. Astuminen aikuisten elämään sekä työelämään, ja vastuun ottaminen omasta elämästä sekä asioiden hoitamisesta, vaativat itsevarmuutta ja ”minä pärjään”-asennetta. Hyvä elämänlaatu ja koettu hyvinvointi ovat näin ollen tärkeässä roolissa tämän elämänvaiheen tukena.

Taiteen ja kulttuuriharrastuksen yhteyttä elinikään on tutkittu myös laajasti useassa tutkimuksessa. Hyypä (Hyypä 2013, 19-20) kertoo että siinä missä liikunta ja kuntoilu edistävät ihmisen terveyttä ja toimintakykyä, edistää myös ”kulttuurikuntoilu” hyvinvointia. Kulttuurista paljon harrastava henkilö elää keskimäärin noin 2-3 vuotta pidempään. Tämä luku on hyvin merkittävä – kulttuurin kuluttaminen pidentää elinikää enemmän kuin laihduttaminen, terveystaiteen tai tupakoimattomuus. Kuitenkaan ei pidä ajautua luuloon, että mikä ja millainen tahansa taide- ja kulttuuriharrastus pidentää ikää. Kulttuuriharrastaja elää pidempään, mutta nykytaiteen museossa käynti ei välttämättä esiinnykkään välittömänä terveyden edistäjänä. Hyypä kertoo, että kulttuurin aiheuttama terveyden hyvinvointivaikutus tulee lähinnä yhteisöllisyyden kokemuksesta, josta kerromme lisää seuraavassa kappaleessa sekä kohdassa 3.2, eikä niinkään taiteesta itsessään. (mt., 124.)

Kolmas taide- ja kulttuuritoiminnan hyvinvoinnin vaikutus on kulttuuritoiminnan vaikutus sosiaaliseen pääomaan. Sosiaaliseen aspektiin kuuluu yhteisöön kuuluminen sekä verkostojen rakentaminen. Tämä kulttuuritoiminnan hyvinvointivaikutus on opinnäytetyömme pääpainona, sillä opinnäytetyömme käsittelee nuorten välistä kohtaamista ja sosiaalisia suhteita. Järjestämämme toiminnan tarkoituksena oli siis ensisijaisesti saada maahanmuuttajanuoret ja kantasuomalaiset nuoret kohtaamaan, antaa mahdollisuus uusien suhteiden

luomiseen ja lisätä nuorten yhteisöllisyyden tunnetta. Taide- ja kulttuuritoiminnan positiivinen vaikutus nuorten sosiaalisiin suhteisiin sekä hyvinvointiin ovat aiheita joita tulemme käsittelemään opinnäytetyössämme vielä lisää.

Neljäs ja viimeinen taide- ja kulttuuritoiminnan hyvinvointivaikutus on taiteen, ympäristön ja visuaalisuuden luoma viihtyisän elinpiirin vaikutus hyvinvointiin. Ympäristön viihtyvyydellä on merkitys hyvinvointiin ja jaksamiseen jokaisen elämässä. Tätä aspektia on alettu soveltaa esimerkiksi hoitotaloihin ja sairaalaympäristöön joissa ikäväksi mielletävät ympäristöt muutetaan viihtyisämmäksi ja elävämmäksi taiteen avulla. Viihtyisän elinympäristön vaikutusta fyysiseen ja henkiseen terveyteen on tutkittu ja useissa tutkimuksissa on todistettu kuinka viihtyisällä ympäristöllä voi edistää kuntoutumista sekä ennaltaehkäistä fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia ongelmia. (Hyypä & Liikanen 2005, 155.) Ympäristön viihtyvyyttä edistävä prosenttitaideperiaate on ottanut Suomessa jalansijaa esimerkiksi Helsingissä, Vantaalla, Oulussa ja Salossa. Sen periaatteena on että, noin prosentti rakennushankkeen, yleensä julkisen rakennuksen, kustannuksista käytetään taiteeseen, tavoitteena edistää taiteen hyvinvointivaikutuksia sekä parantaa taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta. (mtv.fi 2014.) Teemaviikkoja suunniteltaessa emme keskittyneet tähän kulttuuriaspektiin laisinkaan. Loimme kuitenkin yhdessä Kulttuurikeskus Sähinään taidenäyttelyn näin ollen parantaen Sähinän ympäristön viihtyvyyttä.

3.3 Kulttuuri- ja taidetoiminnan vaikutus sosiaaliseen pääomaan

Opinnäytetyössämme halusimme hyödyntää erityisesti kulttuuritoimintaan osallistumisen yhteisöä vahvistavaa ominaisuutta. Opetus- ja kulttuuriministeriön ”Kulttuurin ja hyvinvoinnin välisistä yhteyksistä” –ohjelmassa (von Brandenburg 2008, 19-22) todetaan kuinka juuri monipuolinen kulttuuriympäristö ja tätä kautta saavutettu sosiaalinen pääoma lisäävät henkilön hyvinvointia osallistumisen, yhdessä olemisen sekä itsensä toteuttamisen kautta. Myöskin Hyypän mukaan (Hyypä 2013, 123) juuri sosiaalinen osallistuminen on se, johon kulttuurin hyvinvointivaikutus perustuu.

Sosiaalisen osallistumisen tärkeimmät tekijät ovat yhdessä tekeminen ja yhteisöön kuulumisen jotka ovat myös onnistuneen kotoutumisen keskiössä.

Miksi tarkemmin ottaen yhteisöllisyys ja sosiaaliset suhteet parantavat yksilön hyvinvointia ja terveyttä? Tähän vastaa Erik Allardtin “having – loving – being” -teoria, jonka mukaan ihmisellä on kolme inhimillistä perustarvetta. Perustarpeet jakautuvat aineellisiin ja aineettomiin tarpeisiin. Näistä having käsittää tarpeen elinoloihin – ihmisellä on tarve asumiseen, toimeentuloon, koulutukseen ja toimeentuloon. Tähän voidaan lukea myös tarve hygieeniselle ja puhtaalle ympäristölle. Being käsittää tarpeen olemassaoloon ja itsensä toteuttamiseen. Ihminen haluaa kokea elämänsä merkitykselliseksi ja saada mahdollisuuden itsensä kehittämiseen. (Bardy 2010, 40).

Näistä perustarpeista “loving” vastaa kysymykseen yhteisön merkityksestä hyvinvointiin. Ihmisellä on synnynnäinen tarve perheelle, suvulle, ystäville ja muille läheisyyksille. Ihmissuhteet ovat korvaamattomia syvimpien emotionaalisten tarpeiden tyydytyksessä. Pienelle lapselle ihmisen läsnäolo ja huolenpito on elintärkeää. (mt., 40.) Yhteisöllisyys torjuu yksinäisyyttä ja syrjäytymistä. Yksinäisyys voi aiheuttaa masennusta ja näkyä niin henkisenä kuin fyysisenä pahoinvointina. Tutkimuksen mukaan yksinäisyys lisää sydäninfarktin suhteellista riskiä jopa 29% ja aivoinfarktin mahdollisuutta 32% sekä voi monella muulla tavalla aiheuttaa ennenaikaisen kuoleman. (Junttila 2016.) Ihmiset siis tarvitsevat toisiaan. Yhteisö tarjoaa myös turvaa yksilölle kun elämässä tulee tilanteita jolloin itse ei pärjää. Hyvinvoiva yhteisö on sellainen jossa pidetään huolta myös yhteisön muista jäsenistä. Yhteisössä täyttyy myös ihmisen tarve kuulua johonkin, olla osa jotain. (Turvallinen kaupunki 2016.)

Kulttuurin keinoin on mahdollista kasvattaa yhteisöjen sosiaalista pääomaa joka valjastuu koko yhteiskunnan voimavaraksi. Sosiaalisella pääomalla tarkoitetaan kaikkia sosiaalisten verkostojen rakenteita, eli mitä enemmän ihmiset verkostoituvat toistensa kanssa sitä suurempi on sosiaalinen pääoma. Nämä sosiaaliset verkostot helpottavat henkilöiden välistä vuorovaikutusta ja kanssakäymistä sekä mahdollistavat yhteistyön ja luottamuksen rakentumisen yksilöiden välillä. Hyvä sosiaalinen pääoma edistää ihmisen elämää monessa mielessä. Yksilö voi paremmin kun hän kokee olevansa osa yhteisöä, tämän

lisäksi yksilöiden on helpompi päästä elämässä eteenpäin esimerkiksi omien tavoitteiden sekä taloudellisen toiminnan suhteen, kun hän on onnistunut luomaan hyvät verkostot ympärilleen. (Iisakka 2004.)

Tutkimustuloksen mukaan kulttuuritapahtumiin osallistuminen, taiteen tekeminen ja kulttuurin harrastaminen vahvistaa ryhmän, yhteisön yhteenkuuluvuutta myös silloin kun taide-elämys koetaan ja jaetaan tuntemattomien kanssa (Hyyppä 2013, 18). Teemaviikkoihin osallistuneista nuorista suurin osa oli toisilleen ennestään tuntemattomia. Tarkoituksena olikin että, nuoret eivät tuntisi toisiaan ennestään vaan halusimme tutustuttaa nuoret toisiin nuoriin joihin he eivät omalla vapaa-ajalla mahdollisesti tutustuisi. Yhteisöllisyyden tunne voi voimistua esimerkiksi konsertissa tai festivaalilla. Tunne voi kuitenkin vaihdella suuresta olemattomaan, ja voi olla hyvinkin hetkellinen. Vakaampaa yhteisöllisyyden tunnetta saa lähipiiristä, perheestä ja ystävistä. Lisäksi yhteisöllisyyttä voi löytää esimerkiksi harrastusten kautta tai omien kiinnostusten kohteiden kautta.

Monet EHJÄ ry:n maahanmuuttajanuoret ovat tulleet Suomeen yksin ja näin ollen aloittavat verkostojen rakentamisen täysin tyhjästä. Verkostojen ja oman yhteisön löytyminen voi olla hyvin haastavaa vieraassa yhteiskunnassa. Erityisen tärkeäksi nousee ystävien ja läheisten merkitys, kun oma perhe on kaukana toisessa maassa. Eräs EHJÄ ry:n nuori kertoi, että tuntui yksinäisyydeltä tulla Suomeen. Hän ei tullessaan tuntenut Suomesta ketään. Vaikka nuori on asunut nyt jo muutaman vuoden Suomessa, kertoi hän, että hän ei vielä koe integroituneensa Suomeen tai koe kuuluvansa suomalaiseen yhteiskuntaan. Tärkeimmäksi tekijäksi hän mainitsi, että hän ei koe löytäneensä omaa yhteisöä. On siis ensisijaisen tärkeää tukea maahanmuuttajanuoria omien sosiaalisten verkostojen luomisessa ja yhteiskuntaan sopeutumisessa. Muuten yhteiskunnan ulkopuolelle jäämisen riski kasvaa.

4 KOTOAUTUMISEEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT

Useat tutkimukset kotoutumisesta ja ryhmien välisestä sopeutumisesta perustuvat akkulturaatioteoriaan. Akkulturaatio tarkoittaa kulttuurin sopeutumista ja sulautumista. Eli mitä kauemmin maahanmuuttaja on uudessa ympäristössä, sitä akkulturoituneempi hän yleensä on. Akkulturaatiostrategia Berryn mukaan jakautuu kahteen kysymykseen: henkilön arvostus omaa ja toisaalta valtaväestön kulttuuria kohtaan. Kahdesta kysymyksestä muodostuu neljä akkulturaatioasennetta, jotka ovat: integraatio eli yhdentyminen, assimilaatio eli sulautuminen, separaatio eli eristäytyminen ja marginalisoituminen eli vieraantuminen. Maahanmuuttajan vastatessa kyllä ja ei kysymyksiin, saadaan selville miten hän sijoittuu akkulturaation nelikentällä (Berry 1980, 12-14; Schubert 2013, 64-67.)

Kuvio1. Akkulturaatiostrategia Berryn (1980, 14) mukaan (suom. Schubert 2013, 65), opinnäytetyöstä Vistbacka Annika 2015, 3.

	Toive oman kulttuurin säilyttämisestä	Kontaktin tarve yhteiskunnan valtaväestöön
Assimilaatio	Ei	Kyllä
Integraatio	Kyllä	Kyllä
Separaatio	Kyllä	Ei
Marginalisaatio	Ei	Ei

Opinnäytetyömme pohjautuu tavoitteeseen nuorten maahanmuuttajien integroitumisesta. Berryn mukaan integraation eli kotoutumisen saavuttamiselle on välttämätöntä, että ympäröivä yhteiskunta ja yksilö hyväksyvät toisensa erilaisuudesta huolimatta, sitä arvostaen. Paikallisväestöllä on tarpeen olla ymmärrys monikulttuurisuuden ideologiasta eli ymmärrys erilaisten kulttuurien olevan rikkaus. (Sosiaalipsykologit 2012.)

Sosiaalityötä tekevät ovat huomanneet kuinka ihmiset kaipaavat yhteisöllisyyttä. Individualistisessa yhteiskunnassamme ihmiset kokevat tyhjyyttä ja puhuvat yksinäisyydestä, arvottomuudesta, juurettomuudesta ja toivottomuudesta. Kun

läheltä puuttuvat ihmiset ja yhteisö, paha olo voi ilmetä jopa fyysisenä kipuna, johon on kuitenkin ihmisen kaipaamasta hyväksynnän tunteesta ja sellaisista lääkäreistä eivät löydä syytä tai eikä hoitoa. Kyse ihmisistä, joille hän on tärkeä. Sosiaalityössä tämä on suuri haaste. Miten auttaa ihmistä löytämään tiloja ja toimintaa, jotta hän voi tuntea kuuluvansa johonkin yhteisöön ja rakentaa hyvää onnellista elämää? (Pesonen 2007, 45.)

Harrastustoiminta voi olla tällainen sosiaalisten suhteiden rakentaja ja auttaa kotoutumaan (Kautto 2009, 72; Zacheus ym. 2011, 64). Monikulttuurisen nuoren pääsy harrastusten kentille ja mukaan vapaa-ajan toimintaan voi olla elämänsisällön rikastuttajana merkittävä. Harrastustoiminnan merkityksestä sanotaan muun muassa, että se on helpompi areena nuorten kohtaamisille kuin koulu ja nuoret ottavat toisensa mukaan ryhmään avoimemmin kuin kouluympäristössä, koska harrastuksiin meneminen on vapaaehtoista. Harrastusten kautta voi syntyä uusia ystävyys-suhteita ja kehittää samalla suomen kielen taitoa. Nuori voi myös saada kokemuksen siitä, että on tärkeä ja tuntee kuuluvansa johonkin, riippuen tietenkin harrastettavasta lajista, kuinka paljon siinä toimitaan yhdessä tai yksin. (Honkasalo, Harinen & Anttila 2007, 36 & 27; Kautto 2009, 72; Zacheus ym. 2011, 64.) Yksin opettajan kanssa instrumentin soittaminen ei ole sitä mitä tässä tarkoitetaan, vaan ryhmänä toimimista, kuten joukkuelajit.

Kotoutuminen on pitkä prosessi ja siinä on monia erilaisia vaiheita ja tasoja, jotka maahanmuuttajan on kohdattava. Yleensä mitä erilaisempia kulttuurit keskenään ovat, sitä enemmän opittavaa on uudesta kotimaasta. Vaikka tietyillä maahanmuuttajaryhmillä on suuri riski syrjäytyä, heidän taitonsa ja voimavaransa voivat ehkäistä kotoutumisen epäonnistumisen. Yksilön omia voimavaroja voivat olla esimerkiksi hänen tai vanhempien koulutustaso, fyysinen ja psyykinen terveys ja maahantuloikä. Yksilön oman asenteen lisäksi kotoutumiseen vaikuttaa yhteiskunnan vastaanottavuus. Vastaanottava yhteiskunta luo yleisellä asenneilmapiirillä joko positiivisia tai negatiivisia vaikutuksia maahanmuuttajan kotoutumiselle. (Alitiolppa-Niitamo 2004, viitattu Väänänen ym. 2009, 37-38.) Opinnäytetyömme toiminnallisen osuuden voi nähdä olevan esimerkki keinoista saavuttaa positiivista asenneilmapiiriä.

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta astui voimaan Eduskunnan päätöksellä vuonna 1999 (Finlex 1999). Vuosien saatossa kotouttamiseen liittyvää lainsäädäntöä on uudistettu, kun on ollut aihetta parantaa käytäntöjä, jotka edistävät yksilön ja perheen sopeutumista uuteen kotimaahan. Muutokset ovat koskeneet muun muassa viranomaisyhteistyötä ja kotouttamiseen oikeutettua kohderyhmää. Kohderyhmää on laajennettu, joten kaikki maahanmuuttajat, joilla on oleskelulupa tai jotka rekisteröivät oleskeluoikeuden saavat kotouttamisen palveluja ja ohjausta. (Kotouttaminen 2014.) Kotouttamispalveluiden parissa yhteistyössä toimivat niin kunnat kuin kansalaisjärjestötkin. Laki kotouttamisen edistäminen (1386/2010) painottaa kuntien vastuuta kotouttamisohjelman teossa niin, että se edistää kotoutumista, tasa-arvoa ja monialaista yhteistyötä (Finlex 2010). Kotoutuminen on onnistunut, jos henkilö voi osallistua yhteiskunnan toimintaan, kuten paikallisetkin ihmiset (Kotouttaminen 2015).

4.1 Maahanmuuttajanuorten ja kantasuomalaisten nuorten kohtaaminen

Olemme varmoja siitä, että onnistuneella vuorovaikutuksella voidaan vähentää rasismia ja ennakkoluuloja. Tämä asia on noussut niin monessa tutkimuksessa ja asiantuntevien ihmisten puheissa esille, että sitä on mielestämme turha kyseenalaistaa. Jopa yksi positiivinen kohtaaminen maahanmuuttajan ja paikallisen ihmisen välillä saa aikaan hyväksynnän tunnetta ja tunnetta kuulua uuteen kotimaahan (Liebkind 2006 58-61). Vuoden 2016 pakolaisnaisen Theresa Ngouthin puheenvuoro on jäänyt mieleen eräässä seminaarissa, jossa hän puhui kohtaamisesta. Kohtaamisen kantasuomalaisten ja maahanmuuttajien välillä on hän mainitsi olevan erityisen tärkeää kotoutumisen kannalta. (Theresa Ngouth 2016.)

“Eräs tunnetuimmista ryhmien välisiin ennakkoluuloihin vaikuttavista tekijöistä on ryhmien välinen kontakti” (Liebkind & Jasinskaja-Lahti 2006, 57). Samaa sanoo amerikkalainen tutkija Thomas Pettigrew (1997), jonka mukaan ryhmien välisillä ystävyyssuhteilla on hyvin tärkeä merkitys ennakkoluulojen karsimisessa. Kontaktien kautta ihmiset saavat enemmän tietoa toisistaan ja suhtautuvat kognitiivisella ja tunnetasolla paremmin erilaisiin ryhmän edustajiin,

kuten vähemmistönä Suomessa oleviin turvapaikanhakijoihin. Samaistumisen tunteen kasvaessa ymmärrys ja myötätunto lisääntyy. (Liebkind & Jasinskaja-Lahti 2006, 58-59.) Ryhmäsuhteisiin liittyviä asenteita tutkittaessa on huomattu, että ihmisillä, joilla on positiivisia kohtaamisia joidenkin eri kulttuuriryhmän jäsenten kanssa, on myös myönteisemmät asenteet kaikkia ryhmän muitakin jäseniä kohtaan (Solares, Huttunen, Mähönen, Hirvonen & Liebkind 2012, 10-11). Nämä tutkimukset puoltavat opinnäytetyömme toiminnallisen osuuden merkittävyyttä. Haluamme saada nuoret eri kulttuureista ja äidinkielestä huolimatta toimimaan yhdessä ja toteuttamaan iloa tuottavia asioita, vaikka yhteistä kieltä ei löytyisikään. Kulttuurieroista huolimatta kommunikointi onnistuu, jos molemmilla osapuolilla on halua ymmärtää ja tulla ymmärretyksi (Räty 2002, 69).

Jotkut koulut ja järjestöt, joissa on vain maahanmuuttajanuoria, ovat huomanneet miten tärkeää yhteistyö sellaisten tahojen kanssa on, joissa on kantaväestöä. EHJÄ ry:n toimintaa laajennetaan vuoden 2016 aikana enemmän ja isommalla volyymilla myös sinne missä kantasuomalaisia on. EHJÄ ry:n toimintaa ei haluta järjestää enää vain maahanmuuttajanuorille vaan myös kantasuomalaisille nuorille kotoutumisen edistämiseksi. Kun kantaväestö ja maahanmuuttajien vuorovaikutus saadaan toimimaan, puhutaan kotoutumisen kaksisuuntaisuudesta (Kotouttaminen 2015).

Antti Kivijärvi kirjoittaa monikulttuurisuus nuorisotyön arjessa- artikkelissa kuinka nuorisotyön pitäisi kiinnittää enemmän huomiota monikulttuurisuuteen, eri etnisten ryhmien tukemiseen erityisesti nuorisotaloilla. Monikulttuurista nuorisotyötä tutkiessaan hän on huomannut, että nuorisotyö voi myös osallistua rajojen muodostamiseen kantasuomalaisten ja maahanmuuttajien välillä. Ideaalitulanteessa maahanmuuttajien ja kantasuomalaisten välinen dialogi lisääntyy ja ennakkoluulot vähenevät, mutta näin ei kuitenkaan tapahdu automaattisesti pelkästään saattamalla ihmiset yhteen. Tarvitaan ymmärrystä, toimintakulttuurin edistämistä, vahvaa nuorten osallistamista ja nuorten äänen saamista kuuluviin. (Kivijärvi 2013, 3-16.) Nuoret voivat suunnitella nuoriostalon toimintaa ja yhteisiä pelisääntöjä. Näin voisi olla myös EHJÄ ry:n järjestämällä leireillä. Muutama opinnäytetyötämme varten haastateltu nuori toivoi, että nuoret saisivat yhdessä ohjaajien kanssa suunnitella leirejä. Nuorten

osallistamista leiriohjelman suunnitteluun ei ole ollut. Myös kantasuomalaisten mukaan saamista toivottiin paljon.

4.2 Rasismi heikentää kotoutumisen onnistumista

Meillä on luonnollisesti ennakkoluuloja, mutta pelot ja niiden lietsominen ovat väärin. Ihmisoikeuksien julistuksessa, johon Suomikin on sitoutunut, määrätään jokaisen ihmisen yhtäläisestä arvosta ja oikeuksista, rotuun, uskontoon, väriin, kansalaisuuteen, mielipiteeseen ja sukupuoleen katsomatta. Jokaisella ihmisellä on oikeus julistuksessa esitettyihin oikeuksiin ja vapauksiin. Kaikki ihmiset ovat myös tasavertaisia lain edessä ja oikeutettuja lain suojaan (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights 2016, artikkelit 2 ja 7.) Henkilön ihmisarvoa loukkaava häirintä on yksi yhdenvertaisuuslaissa (1325/2014) kielletty syrjinnän muoto (finlex 2014, 3 luku 8§).

Sosiaalipsygologian mukaan rasismi on negatiivisia asenteita ja ajatuksia, ihmistä tai ihmisryhmää kohtaan esimerkiksi erilaisen ulkonäön, ihonvärin, uskonnon ja kulttuurin vuoksi. Rasistinen ihminen ajattelee jonkun ihmisryhmän olevan toista ryhmää älyllisesti, moraalisesti, kulttuurillisesti ja ulkonäöllisesti parempi, ja perustelee sitä erilaisilla perinnöllisillä ominaisuuksilla. Ennakkoluuloinen ihminen ei kuitenkaan ole välttämättä rasisti, jos hänellä ei ole rasistinen asenne. Jokaisella ihmisellä, jopa monikulttuurisessa työssä toimivilla, on joskus ennakkoluuloja ja ne on hyvä tiedostaa, jotta saa mahdollisuuden kehittää ja muuttaa ajattelutapaansa. (Solares, Huttunen, Mähönen, Hirvonen & Liebkind 2012, 7.) Ihminen on kulttuuritaustasta riippumatta ennakkoluuloinen, toiset vähemmän, toiset enemmän.

Suomalainen yhteiskunta muuttuu koko ajan ja monimuotoisuus lisääntyy muun muassa maahanmuuton kasvun myötä (Raunio, Säävälä Hammar-Suutari & Pitkänen 2011, 18). Yhteiskunnassa täytyy olla syrjintää ja rasismia ehkäisevää kotouttamispolitiikkaa, koska rasismi heikentää kotoutumisen onnistumista ja hyvinvointia. Suomessa työ- ja elinkeinoministeriö vaikuttaa kotouttamisen toimenpiteiden laatimiseen. Kaikkien viranomaisten täytyy sitoutua samoihin yhdenvertaisuutta edistäviin ja rasismia ehkäiseviin toimenpiteisiin. (Työ- ja

elinkeinoministeriö 2015.) Me kansalaiset voimme vaikuttaa kotoutumisen onnistumiseen omilla asenteillamme ja rasismiin puuttumisena. Kohtaaminen ja eri kulttuuritaustasta tuleviin ihmisiin tutustuminen voi vähentää rasismia.

4.2.1 Muutamia tutkimuksia aiheesta

Ulkomaalaistaustaisen nuoren kokema rasismi voi olla jokapäiväistä. Tämän osoittaa monet tutkimukset (esim. Honkasalo, Kiilakoski & Kivijärvi 2011; Liebkind 2012.) Valtaväestöön nähden ihonväriltään poikkeava tai muuten erilaista kulttuuria edustava ihminen voi joutua perustelemaan hänen Suomessa asumistaan ja tänne tuloaan, vaikka olisi asunut Suomessa koko ikänsä. Rasismi voi vaikuttaa tutkimusten mukaan negatiivisesti maahanmuuttajan kotoutumiseen (Liebkind 2012, 4). Jatkuvat muiden ihmisten negatiiviset asenteet voivat vaikeuttaa kasvavan ja identiteettiään hakevan nuoren elämää. Syrjinnän ja rasismin vuoksi nuori voi eristäytyä muista, masentua ja kadottaa pikkuhiljaa elämänhalunsa. (Räty 2002, 169 & 195.) Vieraaseen kulttuuriin sopeutumiseen liittyvää stressiä kutsutaan akkulturaatiostressiksi. Syrjintäkokemukset lisäävät tuota stressin tunnetta. (Liebkind & Jasinskaja-Lahti 2006, 80.) Yhteistyö ja yhdessä toimiminen etnisistä kulttuurieroista huolimatta on hyvin tärkeää, jotta suvaitsevaisuus erilaisten ryhmien välillä kasvaa. Päivi Harinen kirjoittaa ”Mitähän tekis” -tutkimushankkeensa väliraportissa: ”Monikulttuuriset osallistumismahdollisuudet ovat parasta lääkettä yleisen suvaitsevaisuuden ja solidaarisuuden edistämiseksi: vain yhdessä toimimalla ja kasvamalla on mahdollista saavuttaa erilaisuutta kestävä tasapaino”. (Nuorisotutkimusseura 2005.)

Yhteiskunnallisen vaikuttamistyön ja päätöksenteon tueksi Suomessa toimiva Owl Group Oy julkaisi hiljattain (3.3.2016) selvityksen nimellä ”Usein joutuu miettimään, miten pitäisi olla ja minne olla menemättä” – Selvitys vihapuheesta ja häirinnästä ja niiden vaikutuksista eri vähemmistöryhmiin. Selvityksen tarkoituksena on tuoda esille eri vähemmistöryhmiin kuuluvien ihmisten kokemuksia vihapuheesta sekä häirinnästä ja kuinka ne vaikuttavat heidän turvallisuuden tunteeseen. Tuoreessa julkaisussa esitetään myös keinoja ja

ohjeita rasismin ennaltaehkäisemiseksi. Aineiston perusteella kuvataan vähemmistöryhmien kokemuksia ja ilmiötä. Aineiston tiedonkeruu on tehty avoimilla kyselyillä (N 1475), sekä kohderyhmä (N43)- ja asiantuntijahaastatteluilla (N13).

Kiinnitimme huomiota selvityksessä maahanmuuttajataustaisten henkilöiden, ulkomaiden kansalaisten ja vieraskielisten kokemuksiin. Selvityksen maahanmuuttajataustaiset kohtaavat häirintää yleisimmin julkisilla paikoilla tuntemattomien ihmisten puolelta. He kuulevat solvauksia, nöyryytystä ja nimittelyä. Mediassa vähemmistöryhmät joutuvat kuulemaan yleistyksiä ja negatiivista uutisia. Selvityksen tuloksissa koko aineistoa tarkastellessa näkyy, että vihapuhe ja häirintä ovat vaikuttaneet eniten turvallisuuden tunteeseen (61%) ja psyykkiseen terveyteen (52%). Selvityksessä kysyttiin myös mielipidettä keneen syrjintä kohdistuu eniten. 75% vastaajista oli havainnut sen kohdistuvan maahanmuuttajataustaisiin. Monella vähemmistöryhmään kuuluvalla vastaajalla oli stressiä, masennusta ja muita mielenterveysongelmia turvallisuutta loukkaavien tapahtumien vuoksi. He pelkäsivät joutuvansa syrjinnän kohteeksi uudestaan erilaisen ja helposti huomioitavan, valtaväestöstä poikkeavan ulkonäkönsä puolesta. (Korhonen & Jauhola & Oosi & Huttunen 2016.)

Negatiiviset vaikutukset maahanmuuttajan integroitumiselle ovat Liebkindin ja Jasinskaja-Lahden mukaan eri syrjinnän muodot sekä inhimillisten ja materiaalien resurssien puute. Johtopäätökset tähän on tutkimuksesta, jossa selvitettiin maahanmuuttajien onnistuneen integroitumisen edellytyksiä ja esteitä. (Liebkind 2006, 80.)

Yksi paras lääke rasismin ehkäisyyn on tutustuminen eri ihmisiin ennakkoluuloista huolimatta. Myös pakolaisuuden kokonaiskuvan ja määrien ymmärtäminen vähentää vastaanottajamaan kansalaisten paniikkia ja sen mukana tuomaa pelkoa, jota etenkin media kasvattaa räiskyvillä uutisotikoilla. Suomella on kykyjä hoitaa isotkin pakolaismäärät, jos suunnitelma heidän vastaanottamiseensa yllättävissäkin tilanteissa on olemassa. Totuus on, että suuri osa maailman pakolaisista, noin 38 miljoonaa asuu oman maansa rajojen

sisäpuolella ja kehitysmaat ottavat pakolaisia eniten vastaan. (Pakolaisapu 2016c.) Kokonaisuutta tarkastellen Suomessa on vain 0,3% koko maailman pakolaisista (Annu Lehtinen 2016). Suomen kohdalla puhutaan vielä pienistä pakolaismääristä, joten puheet siitä, että ”kaikki pakolaiset tulevat Eurooppaan” ei ole läheskään totuudenmukainen.

4.3 Ekstremistisiin ääriryhmiin ajautuminen

Rasismi on monen maahanmuuttajanuoren arkipäivää. Eristäytyessä muista ihmisistä ja omasta päivätoiminnasta, nuori alkaa etsiä syitä ja tarkoitusta elämälleen muualta. Silloin syrjäytyneen maahanmuuttajanuoren riski ajautua ekstremistisiin ääriryhmiin kasvaa, koska kokee saavansa sitä kautta hyväksyntää. Euroopan radikalismien tutkija Leena Malkki kertoi seminaarissa ”Nuorten radikalisoituminen: Miten tunnistamme ja puutumme ajoissa?”, että radikalisoitumiseen voivat liittyä ajatukset, teot ja sosiaaliset verkostot. Väkivaltainen ekstremismi on sellaista väkivallan käyttöä tai sillä uhkaamista, jota oikeutetaan väärillä keinoilla esimerkiksi poliittisilla ja uskonnollisilla keinoilla. Väkivaltainen ekstremismi on radikaalien näkemysten ajaminen väkivaltaisilla keinoilla. Radikalismi itsessään on vain valtavirrasta poikkeavia näkemyksiä ilman väkivaltaa. Monet yhteiskunnalliset muutokset tapahtuvat usein radikalismien ansiosta, joten siksi sanotaan, että radikalismi ei saa kuolla, jos halutaan demokratian elävän. (Malkki 2016)

Kotoutumisen epäonnistuessa, muun muassa ystävien ja paikallisen väestön kohtaamisen, sekä yhteisöllisyyden tunteen puuttumisen vuoksi, pahimmassa tapauksessa ihminen voi syrjäytyä tai kääntyä yhteiskuntaa vastaan ja ajautua ekstremistisiin ääriryhmiin. Riski tähän ei tietenkään ole vain maahanmuuttajilla, erilaisia ääriryhmiä on ollut kautta aikojen. Kantasuomalaisista ääriryhmistä esimerkkinä 90-luvun skinhead-kulttuuri ”skinit”. Opinnäytetyöhömmme väkivaltainen eksterismi liittyy siten, että yhteyksiä on löydetty maahanmuuttajien ja terrorismin väliltä kotoutumisen epäonnistumisen vuoksi. Väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyssä koulun ja harrastustoiminnan rooli on tarjota paikkaa, jossa voi keskustella miten voi löytää merkitystä elämälle ja vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin (Malkki 2016). Syrjäytymisen

ennaltaehkäisy on myös tärkeää, samoin koulukiusattujen ja vainottujen tukeminen (Mankkinen 2016).

5 TEEMAVIIKKOJEN TOIMINNAN KUVAUSTA

Tässä luvussa tulemme käsittelemään opinnäytetyön toiminnallisen osuuden, eli teemaviikkojen, toiminnan kuvausta. Tämän lisäksi nostamme esiin huomioita joita tapahtumien aikana nousi esiin.

Tilaaorganisaation toiveena opinnäytetyöllemme oli saada kantasuomalaisia mukaan EHJÄ ry:n toimintaan, tai vaihtoehtoisesti viedä EHJÄ ry:n maahanmuuttajanuoria tapahtumiin joissa olisi kantasuomalaisia. Aloitimme miettimällä mikä toiminnallisen osuuden toimivin toteutustapa olisi. Vaihtoehtoisiksi nousi joko kokonaan uuden toiminnan järjestäminen, tai nuorten kiinnittäminen johonkin valmiiseen toimintaan. Näiden lisäksi vaihtoehtona oli kantasuomalaisten nuorten mukaan saaminen EHJÄ ry:ssä jo olevaan toimintaan, mutta koimme tämän vaihtoehdon kaikista haasteellisimmaksi. Ojalehto on nähnyt EHJÄ ry:ssä töissä ollessaan kuinka paljon töitä on jouduttu tekemään, jotta kantasuomalaisia saataisiin mukaan EHJÄ ry:n toimintaan. EHJÄ ry:n edustajat ovat käyneet esittelemässä EHJÄ ry:n toimintaa nuorille kouluissa ja muissa ympäristöissä joissa nuoria on, ja nuoria on yritetty saada mukaan suurellakin panostuksella, mutta silti kantasuomalaisia ei ole saatu osallistujiksi niin leireille kuin muuhunkaan EHJÄ ry:n toimintaan.

Päädyimme ajatukseen järjestää EHJÄ ry:lle kolme viikkoa kestävä teemaviikot, joissa EHJÄ ry:n maahanmuuttajanuorten lisäksi osallistujina tulee olemaan saman ikäisiä kantasuomalaisia. Tulimme lopputulokseen, että toimivin ratkaisu nuorten väliseen kohtaamiseen saataisiin toteutettua, jos veisimme maahanmuuttajanuoret mukaan toimintaan, jossa on jo valmiiksi kantasuomalaisia nuoria. Suunnittelun lopputuloksena päätimme järjestää kulttuuripainotteisia teemaviikkoja kolmena viikkona, jolloin maahanmuuttajanuoret pääsisivät mukaan toimintaan, jossa on myös

kantasuomalaisia nuoria. Näin teimme kuviviikkoa lukuunottamatta, jolloin kokosimme yhteen joukon satunnaisia kantasuomalaisia- sekä maahanmuuttajanuoria projektin luomiseksi. Teemaviikkojen teemoiksi nousi kuviviikko, draamaviikko sekä luontoliitonviikko. Lähestymistavaksi valitsimme taide ja -kulttuurilähtöisen toiminnan, sillä tutkimustulos on osoittanut että taide- ja kulttuurilähtöinen toiminta kasvattaa yhteisön sosiaalista pääomaa ja luo yhteenkuuluvuuden tunnetta. (ks. luku 3.)

Teemaviikkojen avulla haluamme auttaa EHJÄ ry:n maahanmuuttajanuoria kohtaamaan kantasuomalaisia nuoria, ja samalla luomaan uusia kontakteja. Toiminnalla mahdollistamme sellaisten nuorten kohtaamisten, jotka eivät välttämättä oma-aloitteisesti viettäisi vapaa-aikaa keskenään. Teemaviikkojen vaikutusta voidaan katsoa useammasta näkökulmasta. Ensimmäinen näkökulma on, että maahanmuuttajien kotoutuminen ja sosiaalinen pääoma paranee, kun kanssakäyminen kantaväestön kanssa on mielekästä. Toisekseen kantasuomalaisten ennakkoluulot ja asenteet maahanmuuttajia kohtaan voi muuttua, ja näin voidaan vähentää ja ennaltaehkäistä rasismia. Kolmanneksi, kun yhdistää kaikki nämä vaikutukset, saa yhteiskunnan, joka ei ole kahtia jakautunut vaan toimii yhteisen hyväksi. Tällainen yhteiskunta pääsee paljon pidemmälle.

5.1 Kuviviikko - Yhteisötaiteella yhteisen äänen löytämistä

Teemaviikkojen ensimmäisen viikon teemana oli kuvaamataito. Valitsimme kuviviikon teemaksi yhteisötaiteen, sillä yhteisötaidetta käytetään hyvin usein eri ihmisryhmien toisiinsa tutustuttamiseen. Tällöin osallistujat pääsevät tekemään omat johtopäätökset toisesta osapuolesta, ja mahdollisesti päätyy kyseenalaistamaan valmiiksi asettamiaan ennakkokäsityksiään. Esimerkkinä onnistunut yhteisötaideprojekti, jossa raumalaiset ja Utsjoen saamelaiset nuoret loivat yhteisteoksen "Jos haluat pysyä hengissä, tarvitset sydämen" (Kantonen 2005, 166). Ensitapaamisella he pitivät toisiaan outoina ja erilaisina, mutta kohtaamisen kautta alkoivat löytää toisistaan samankaltaisuutta ja jopa ominaisuuksia, joita he ihailivat toisissaan. Projektin aikana nuoret olivat

onnistuneet luomaan siteen välilleen ja lopussa nuoret olivat hyvin murheellisia, kun joutuivat eroamaan.

Oman taideprojektimme tähtäimenä oli luoda yhteisteos yhdessä maahanmuuttajanuorten, sekä kantasuomalaisten nuorten kanssa Kulttuurikeskus Sähinän näyttelytilaan nimeltä Sähinarnia. Taideprojektiin osallistui yhteensä 15, 16-30-vuotiasta, maahanmuuttaja- ja kantasuomalaista nuorta, joista noin puolet olivat kantasuomalaisia ja puolet maahanmuuttajia. Kantasuomalaiset nuoret tavoitimme kuvataidelukion sekä nuorille aikuisille tilojaan tarjoavan Kaupunkiolohuone Kohtauksen kautta. Maahanmuuttajanuoret tulivat EHJÄ ry:n kautta.

Projekti alkoi maanantaina, jolloin keräännymme nuorten kanssa Kaupunkiolohuone Kohtaukseen suunnittelemaan näyttelyä. Illan tarkoituksena oli tutustuttaa nuoret toisiinsa ja suunnitella Sähinarnian näyttelyn teema, sekä toteutustapa. Johnson oli vastuussa taideprojektin esittelystä sekä johtamisesta, ja Ojalehto nuorten ryhmäytymisestä. Lisäksi ohjaajana oli mukana Paatela, joka toimi monessa tehtävässä illan aikana.

Paikalle saapuessa nuoret olivat melko varautuneita eivätkä ottaneet kontaktia tuntemattomiin nuoriin. He asettautuivat joko yksin tai omassa tutussa porukassaan odottamaan ohjelman alkamista. Tutustumiskierroksella nuoret esittäytyivät, ottivat katsekontaktia ja sanoivat toisilleen "hauska tutustua". Seuraavassa leikissä nuoret ottivat jo rohkeasti toisiaan kädestä kiinni. Leikin nimi oli solmun selvittäminen. Tutustumisleikki tuntui hieman rentouttaneen nuoria, mutta jälkepäin koimme, että ryhmäytymiseen ja tutustumiseen olisi voinut käyttää enemmän aikaa. Valitettavasti aikaa ei kuitenkaan ollut enempää, sillä tavoitteena oli myös saada taideprojektin suunnittelu käyntiin.

Nuoret jaettiin neljän hengen ryhmiin, joissa heidät johdatettiin keskustelemaan näyttelyn teemasta sekä toteutustavasta. Jokaiselle ryhmälle annettiin keskustelun aiheita sisältävä paperi sekä kaikissa ryhmissä, paitsi yhdessä, oli ohjaaja. Nuorten osallisuus vaihteli hyvin paljon pienryhmissä. Keskusteluun vaikutti myös kielitaito. Osa maahanmuuttajista ei ymmärtänyt suomea hyvin, joten he olivat keskustelutilanteissa hieman taka-alalla. Kuitenkin heitä

kannustettiin kertomaan omia mielipiteitään ja näin ollen kaikkien osallistujien ääni saatiin kuuluville.

Ryhmäkeskusteluja purkaessa ideoita kertyi hyvin. Nuorille tärkeiksi aiheiksi nousi tulevaisuus, rasismi, ympäristö, unelmat, sukupuolten tasa-arvo, harrastukset ja perhe. Toteutustavan suhteen ideoita oli kuitenkin vähemmän. Lopulta päädyimme erään tytön ideaan tehdä pieni kaupunki, johon jokainen tekisi oman unelmapaikan ja kertoisi sen tarinan seinällä olevissa lapuissa. Yhteisötaideprojektissa on tärkeää antaa tilaa osallistujien ajatuksille, sillä juuri he luovat sen mitä tavoitellaan. On tärkeää ymmärtää, että ihminen on moniulotteinen. Jos ihmisen omalle olemiselle ei anneta tilaa eikä kunnioiteta häntä, voi projekti epäonnistua. (Bardy 2007, 25-26) Jokaisen siis täytyy antaa olla oma itsensä ja tuoda omia ideoitaan sen verran kuin haluaa. Myöskin nuoren mielipiteet tulee ottaa vakavasti vastaan.

Halusimme välttää leimaamista toimintaa maahanmuuttajanuorten taideprojektiksi, koska se oli yhtä lailla kantasuomalaisten nuorten osallistujien. Tästä syystä halusimme tuoda kaikkien osallistujien äänet kuuluviin tasapuolisesti. Eräs kantasuomalaisista nuorista, joka jättäytyi projektista mainitsi, että tärkeintähän on saada maahanmuuttajanuorten ääni kuuluviin, sillä he ovat vähemmistö ja jossain määrin heidän osallisuutensa on "arvokkaampaa" projektissa, kuin hänen osallisuutensa. Tämä oletamus oli mielenkiintoista kuulla. Hän koki että, koska projekti tehtiin maahanmuuttajien kanssa, tulisi projekti tehdä maahanmuuttajien "eduksi" eikä niin, että tehdään jotain yhteistä kivaa ja yhdistävää. Emme tarkoituksella halunneet väkisin nostaa taideprojektin teemaksi rasismia, eriarvoisuutta tai maahanmuuttajia, sillä tarkoituksenamme ei ollut yhteiskuntapoliittisen teoksen tekeminen. Taideprojektin ideana oli luoda teos aiheesta, joka nuoria itseään kiinnostaa.

Näyttelyä tekemään saapui neljä suomalaista- sekä neljä maahanmuuttajanuorta. Valitettavasti muutama nuori oli joutunut jättäytymään projektista pois, mutta osallistujia oli kuitenkin sen verran että, näyttely saatiin toteutettua. Näyttelyä tekemässä ja ohjaamassa oli Johnson, Ojalehto sekä Paatela. Osa nuorista oli oma-aloitteisia teoksensa suhteen ja kävivät työhön samantien, kun taas osa heistä ei ollut päättänyt mistä he halusivat teoksensa

kertovan. Juttelimme ja ideoimme näiden nuorten kanssa mikä heille on tärkeää ja miten sen voisi välittää teokseen. Materiaaleina oli tekstiilejä, pahvilaatikoita, paperia, maalia, kirjoja sekä muita kierrätysmateriaaleja. Suurimman osan näyttelyn materiaaleista saimme ilmaiseksi, muut materiaalit kustannettiin RAY:n rahoista.

Näyttely rakennettiin vanerilevystä ja eurolavoista kootun lavan päälle. Nuoret toivat lavalle teoksiaan sitä mukaan, kun he niitä valmiiksi saivat. Eräs nuori teki oman teoksensa Tyttöjen Talosta sillä, se oli hänelle tärkeä paikka. Hän kertoi että, hänellä on siellä ystäviä ja hän toivoisi tulevaisuudessa työllistyvänsä Tyttöjen Taloon. Toinen nuori, joka ei ollut askarrellut aiemmin, rakensi jalkapallostadionin. Hänen toiveensa oli tulla hyväksi jalkapalloilijaksi. Alussa kyseistä nuorta piti ohjeistaa ja antaa ideoita teoksen tekemiseen, mutta kun hän ymmärsi idean, toteutti hän teoksen täysin itsenäisesti ja keskittyi täysin teoksen tekemiseen. Eräs nuori nainen teki teoksen, jossa hän oli miehensä kanssa rannalla. Hänen toiveensa oli, että hänen miehensä saisi oleskeluluvan Suomeen, jotta he voisivat aloittaa yhteisen elämän Suomessa. Muita teoksia oli esimerkiksi puu-maja, metsä, vuori sekä meri. Monet uppoutuivat täysin teoksen tekemiseen ja panostivat teoksen tekemiseen kunnolla tehden hyvin tarkkoja yksityiskohtia.

Nuoret saivat teokset valmiiksi eri aikaan ja näin ollen lähtivät omaa tahtia kotiin. Mietimme jälkepäin, että olisi ollut hyvä pitää lopussa yhteinen keskusteluhetki nuorten kanssa, jossa jokainen olisi esitellyt oman teoksensa ja samalla kertonut itsestään ja omasta teoksesta lisää. Tämä olisi avannut lisää ovia nuorten sisäiseen maailmaan ja toiminut loistavana jakamisen hetkenä.

EHJÄ ry:n palautelomakkeessa nuoret arvioivat tapahtuman onnistumista. Palautetta antoi kaikki kahdeksan osallistujaa. Nuoret arvioivat omaa tyytyväisyyttä asteikolla yhdestä neljään. Nuorten vastausten keskiarvo tapahtumasta oli 3,75/4, eli nuoret olivat hyvin tyytyväisiä tapahtumaan. Kysyttäessä mikä tapahtumassa oli kivaa, yleisin vastaus oli yhdessä tekeminen, taiteen, eli teoksen tekeminen ja sosiaalisuus. Eräs nuori sanoi, että oli kiva olla muiden seurassa ja keskustella. Negatiivista palautetta itse tapahtumasta ei tullut ollenkaan. Eräs maahanmuuttajanuori kommentoi kuinka

mukavaa hänestä oli päästä harjoittelemaan suomen kieltä. Parannusehdotuksissa toivottiin lisää tutustumista ja lisää teoksen ideoimista. Kohdassa "muuta sanottavaa" nuoret kiittivät tapahtuman järjestämisestä ja eräs nuori sanoi haluavansa uudestaan vastaavaan toimintaan. Parannusehdotuksena ohjaajan näkökulmasta olisi lisääjän järjestäminen yhdessäolemiselle ja tutustumiselle. Teos oli esillä Sähinän Sähinarnia tilassa yleisölle 1,5 kk.

5.2 Draamaviikko - Liikettä ja naurua

Toisen teemaviikon teemana oli draama. Viikon alussa pääsimme maahanmuuttajanuorten kanssa tutustumaan Narrin nuorten teatteriryhmään ja viikon päätteeksi menimme katsomaan Loistefestarin päätösgaalaa Aleksanterin Teatteriin. Draama oli yksi teema, jonka tiesimme heti alusta lähtien haluavamme mukaan opinnäytetyömme teemaviikoille. Draama on loistava esimerkki siitä, kuinka kehollista kommunikointia voi harjoittaa – kuinka on mahdollista löytää yhteys toiseen tilanteessa, jossa osapuolten välillä saattaa olla kielimuuri.

Draamalliset menetelmät on jaettavissa kolmeen päälinjaan sen mukaan mikä toiminnan fokus on. Perinteinen näyttämötaide, eli katsojille suunnattu toiminta, katsojien toiminta sekä osallistujien toiminta (Heikkinen 2004, 33.) Näistä valitsimme draamaviikon painopisteeksi katsojien- sekä osallistujien toiminnan. Päämäärämme teatteriharjoitukseen osallistuessamme ei ollut näytelmän luominen, vaan nuorten välinen kohtaaminen itseilmaisun sekä liikkeen keinoin. Uusiin ihmisiin tutustuminen on huomattavasti helpompaa, kun toiminnassa korostuu yksilöiden välinen yhteistyö, hauskanpito sekä avoimuus. Kurki (2000, 140-141) kertoo kuinka teatteri on loistava tapa innostaa yhteiseen toimintaan. Teatterissa kohtaamisia ja kommunikaatiota tulee eteen väistämättä, sillä juuri kanssakäyminen ja kommunikointi ovat teatterin luonne. Teatterissa ryhmän kanssakäyminen yhdistyy luovaan ja hauskaan toimintaan näin edistäen onnistunutta ryhmäytymistä.

Menimme kolmen naispuolisen maahanmuuttajanuoren kanssa tutustumaan viikoittain kokoontuvan harrasteryhmä Kronkin teatteriharjoituksiin Narrin näyttämölle Helsingissä. Narrin näyttämö on Nuorisoasiainkeskuksen teatteritoimintaan erikoistunut toimipiste Toimintakeskus Hapessa, jossa harjoittelee viikoittain 20 vakituista nuorten teatteriryhmää. Narrin toiminta on avointa ja kannustavaa nuoria kohtaan, tavoitteenaan tukea nuorten itseilmaisun taitoja, sekä vahvistaa nuorten hyvinvointia teatteripedagogisia menetelmiä hyödyntäen. (Narri 2016.) Näistä syistä johtuen halusimme tutustuttaa nuoret Narrin harrastajateatteritoimintaan ja sen nuoriin. Saimme kutsun tulla 16-19-vuotiaiden teatteriryhmään. Narrin nuoret olivat kaikki naispuolisia, hyvin avoimia ja sosiaalisia, ja he ottivat meidät ilolla vastaan.

Ennen varsinaista draamaosuutta istuimme yhdessä alas nuorten ja ohjaajien kanssa esittäytymään ja tutustumaan. Nuoret kertoivat Narrin teatteritoiminnasta sekä heidän ryhmänsä harjoitusten kulusta. Monet Kronkin nuorista olivat aloittaneet teatteriharrastuksen melko äskettäin. Maahanmuuttajanuorilla taas ei ollut minkäänlaista taustaa draamassa, mutta kiinnostusta löytyi. Maahanmuuttajanuorten suomen kielen taito ei ollut erityisen hyvä, joten keskustelussa he olivat enemmän taka-alalla. Oli mukava huomata kuinka osallisuus muuttui draamaosuuden alkaessa. Ennen draamaosuutta kävimme yhdessä tutustumassa Toimintakeskus Hapen tiloihin, joissa saimme lisätietoa talon toiminnasta ja tiloista.

Alkulämmittelynä tanssimme musiikin tahtiin, jonka jälkeen teimme muita lämmittelyharjoituksia. Maahanmuuttajanuoret heittäytyivät alkutanssista lähtien mukaan ja nauttivat paljon musiikista ja yhteisestä tanssimisestä. Harjoituksessa piti reagoida toisen liikkeisiin ja matkia johdossa olevaa henkilöä. Kanssakäyminen oli harjoituksessa tasapuolisempaa, sillä kielimuuria ei ollut. Toinen erinomainen draamaharjoitus oli rikkinäinen puhelin, mutta eleillä. Tässä harjoituksessa nuoret yksi matkivat edessä olevan elettä ja esittivät sen takana olevalle niin ettei kukaan muu nähnyt. Lopulta ele oli muuttanut muotoaan niin vahvasti, että sitä ei melkein olisi tunnistanut samaksi. Tämä harjoitus oli kaikkien osallistujien mielestä todella hauska. Jonossa kuului hihittelyä ja naurunpurskahduksia, kun yksi kerrallaan näki naurettavan eleen. Lopussa kun viimeinen tuli esittämään eleen kaikille, oli nauru rämäkkä taattu.

Artikkelissa ”Draamakasvatuksen mahdollisuudet -itsetuntemusta, vuorovaikutustaitoja ja elämänhallintaa” Toivanen (2009, 76) käsittelee draamatyöskentelyn positiivisia vaikutuksia erityisesti osallistavan draamatyöskentelyn osalta. Toivanen kertoo kuinka draamaharjoituksiin osallistuminen edistää nuorten välistä suvaitsevaisuutta ja yhteenkuuluvuutta. Yhdessä työskentely vahvistaa vuorovaikutusmallien kehittymistä ja parantaa nuorten taitoja sekä empatiakykyä. Kronkin teatteriharjoituksissa yhdessä oleminen tuntui olevan hyvin helppoa ja mielekästä nuorille. Toisia katsottiin rohkeasti silmiin ja naurettiin yhdessä hauskalle asialle.

Näiden harjoitusten jälkeen nuoret esittivät meille kohtauksen elokuvasta Pulp Fiction. Kohtaus oli dialogi suomen kielellä, mutta vaikka nuoret eivät ymmärtäneet kaikkea mitä näytelmässä sanottiin, nauroivat he silti paljon ja kertoivat pitäneensä esityksestä tästä huolimatta. Maahanmuuttajanuorten antama palaute teatteriryhmään tutustumisesta oli hyvin positiivista. Nuoret kertoivat tykänneensä yhteisistä harjoituksista ja heidän mielestään nuorten esittämä kohtaus oli todella hauska. Ainut negatiivinen palaute nuorilta iltaan liittyen oli, että harjoitukset kestivät liian myöhään. Kantasuomalaisien puolelta palaute oli myös hyvin positiivista. He sanoivat, että oli mukava saada meidät vieraksi ja erityisesti pitivät siitä, että saivat esittää meille kohtauksen Pulp Fiction -näytelmästä.

Draamaviikon päätteeksi menimme katsomaan loistefestarin päätösgaalaa Aleksanterin teatteriin. Nuoria oli yhteensä viisi - kolme heistä oli Narrin teatteriharjoituksissa, kaksi nuorta tuli uutena mukaan draamaviikolle. Gaala koostui kunniakirjojen jaosta, sekä nuorten esittämistä näytelmistä. Draamaviikon ohjelman pääpaino oli Kronkin teatteriharjoituksissa, sillä toiminnassa oli mukana kantasuomalaisia. Gaalan osallistumisella ei ollut varsinaisesti mitään merkittävää annettavaa opinnäytetyömme aiheelle, mutta oli mukava viedä nuoria hienoon kulttuuriympäristöön katsomaan muiden nuorten tekemiä esityksiä.

Palaute gaalasta oli enimmäkseen positiivista. Eräs nuori halusi lähteä kesken pois, koska ei kokenut tapahtumaa kiinnostavaksi. Muut jakoivat katsoa

loppuun saakka ja sanoivat jälkepäin pitäneensä gaalasta. Erityisesti he kertoivat pitäneensä teatteriesityksistä. Eräs näytelmä oli yhden kronkin nuoren esittämä ja kun maahanmuuttajanuoret tunnistivat tytön he innoissaan seurasivat näytelmää. Gaalan teatteriesitykset olivat kohtauksia festivaaliviikon aikana esitetyistä näytelmistä, ja tämän ymmärsimme vasta gaalan aikana. Totesimme että olisi ollut mielenkiintoisempaa viedä nuoret katsomaan teatteriesitysten katselmuksia jotka järjestettiin keskellä viikkoa. Näissä katselmuksissa olisi päässyt katsomaan nuorten näytelmiä kokonaisuudessaan. Kokonaisuutena draamaviikko onnistui kuitenkin hyvin.

5.3 Luontoliittoviikko - Keskustelun kautta kohtaaminen

Kolmannella viikolla menimme tutustumaan luontoliiton Uudenmaan Piirin, LUP:n, nuorten toimintailtamaan. Ryhmä kokoontuu joka toinen tiistai Pauligin huvilalla ja on avoin kaikille luonnosta ja ympäristöstä kiinnostuneille 13-30-vuotiaille nuorille. Nuoret itse ovat vastuussa ohjelman suunnittelusta sekä iltojen vetämisestä. Iltoja ei oltu järjestetty vielä montaa kertaa, sillä ryhmän toiminta oli aloitettu vasta noin kuukausi ennen tuloamme. Toistaiseksi iltamiin oli osallistunut vain suomalaisia nuoria. Iltamaan pääsimme mukaan, sillä Paatela oli ottanut yhteyttä Luontoliittoon.

Valitsimme viimeisen viikon teemaksi LUP:n nuorten illan. Halusimme viedä maahanmuuttajanuoret tutustumaan nuorten toimintaan, jonka tarkoituksena on yhteisen illan viettäminen nuorten kesken. Halusimme myös tutustuttaa maahanmuuttajanuoret toimintaan, johon he voisivat osallistua jatkossakin. LUP:n nuorten iltaan on kenen tahansa 13–30-vuotiaan mahdollista osallistua ilman jäsenmaksua tai muuta osallistumismaksua. Tekemässämme kyselyssä nousi esiin rahan puutteen olevan yksi syy miksi nuori ei harrastanut mitään. On siis tärkeää esitellä myös maksutonta toimintaa nuorille heidän osallisuutensa aktivoimiseksi, sekä käydä paikan päällä nuorten kanssa jolloin kynnyks seuraavan kerran, mahdollisesti yksin tai kaverin kanssa, madaltuu.

Johnson meni tutustumaan LUP:n iltamaan kahden maahanmuuttajatyttö ja Paatelan kanssa. Alunperin ilmoittautuneita oli jopa kahdeksan, mutta kuusi

heistä ilmoitti samana päivänä estyvänsä. Teemaviikolla nousi ilmi kuinka helposti EHJÄ ry:n maahanmuuttajanuoret jättävät tulematta järjestettyyn toimintaan. Aluksi he kertoivat olevansa kiinnostuneita, mutta lähempänä tapahtuma-ajankohtaa ilmoittivatkin estyvänsä. Järjestämämme toiminta oli vapaaehtoista, joten emme voineet pakottaa nuoria mukaan toimintaan. Tästä huolimatta ilta oli erittäin onnistunut ja keskinäinen seurustelu onnistuikin ehkä paremmin kahden maahanmuuttajanuoren ja LUP:n nuorten välillä, kun ihmisiä ei ollut liikaa. Olisi kuitenkin tärkeää, että toimintaan lupautuneet nuoret oppisivat sitovan ilmoittautumisen merkityksen. On noloa ilmoittaa tapahtumaan, että kaikki nuoret peruivat, ja että ilta joudutaan perumaan EHJÄ ry:n puolelta. Viime hetkellä peruminen on tapa, josta nuoret olisi hyvä opettaa pois.

Iltama aluksi LUP:n nuoret esittelivät meille Luontoliiton sekä heidän kerhonsa toimintaa, jonka jälkeen pidimme yhteisen esittelykierroksen. Illan pääohjelmalla oli ruoanlaittaminen. Molemmat maahanmuuttajatytöt ymmärsivät ja puhuivat suomea erittäin hyvin. Matkalla iltamaan keskustelimme heidän kanssaan elämään liittyvistä asioista ja huomasimme kuinka hyvä suomen kielen taito heillä oli, vaikka kumpikaan heistä ei ollut asunut Suomessa kahta vuotta pidempään. Iltaman alussa tytöt olivat melko vähäpuheisia. Päätelimme että se johtui vaan ujoudesta, ei kielimuurista, sillä tiesimme tyttöjen suomen kielen tason. Kun pääsimme keittiöön ruoanlaiton pariin tytöt osallistuivat keskusteluun jo paljon aktiivisemmin. Joillekin nuorille voi olla luonnostaan vaikeaa osallistua keskusteluun. Moni silti haluaisi olla osa porukkaa ja näin ollen on hyvä osata ottaa nuoreen kontaktia ja kysyä vaikka suoraan mitä mieltä hän on asiasta. Saimme hyviä keskusteluja aikaiseksi ruokakulttuurista sekä kesätöistä, kun nuoret yhdessä juttelivat siitä kuinka haastavaa kesätöiden löytäminen nuorelle on.

Ruoanlaitto ja syöminen toimi yhteisenä teemana illan aikana. Kuitenkin suurin painopiste kontaktin ottamisessa verrattuna aikaisempiin teemaviikkoihin oli keskustelussa. Oli hyvä, että osallistuneet nuoret osasivat puhua suomea, sillä kommunikointi olisi saattanut olla haastavaa henkilölle, jonka suomen kieli ei ole niin vahva. Tämä ei kuitenkaan olisi ollut mikään este osallistumiselle.

Suomenkielisessä toiminnassa mukana oleminen edistää suomen kielen oppimista ja nopeuttaa kotoutumisprosessia.

Illan lopussa söimme laittamamme ruoan ja juttelimme millaista toimintaa LUP:n illoissa jatkossa tulee olemaan. LUP:n nuoret toivottivat meidät tervetulleiksi toimintaan myös jatkossa, ja suunnittelimme, että voisimme tulla maahanmuuttajatyttöjen kanssa uudestaan LUP:n iltaan. Iltaman jälkeen kotimatalla maahanmuuttajatyöt kertoivat pitäneensä illasta todella paljon. Onnistumiseen vaikutti se kuinka avoimia ja huomioivia LUP:n nuoret olivat sekä miten reippaita ja avoimia maahanmuuttajatyöt olivat. Positiivisella tunnelmalla oli suuri merkitys kaikkien viihtyvyyden kannalta. Maahanmuuttajatyöt kertoivat kuinka mukavaa oli tutustua suomalaisiin nuoriin ja viettää iltaa yhdessä heidän kanssaan, sillä tällaisia tilanteita tulee hyvin harvoin. He kertoivat, että heillä ei ole yhtään suomalaisia ystäviä, vaikka he haluaisivatkin, ja että suomalaisten ystävien saaminen on todella vaikeaa. Juuri tällaisen kerhotoiminnan kautta on helppo päästä tutustumaan kantasuomalaisiin. Vastaavanlaista kerhotoimintaa ja nuorten iltoja pidetään varmasti enemmänkin pääkaupunkiseudulla ja koemme, että tämä on loistava tapa maahanmuuttajille päästä mukaan toimintaan jossa on myös samanikäisiä kantasuomalaisia.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA TULOKSET

Tämän luvun tarkoitus on analysoida toiminnallisen osuuden onnistumista ja kertoa tärkeimmät huomiot, joita teemaviikkoja tehdessä nousi esille. Palaute on erityisesti suunnattu EHJÄ ry:lle, mutta siitä voi hyötyä myös muut monikulttuurisessa työssä toimivat. Lisäksi esittelemme viestintäkanava kyselyn tulokset ja annamme ehdotuksen EHJÄ ry:lle sopivan viestintäkanavan asettamisesta. Lopussa pohdimme työn onnistumista ja kerromme opinnäytetyön merkitysestä.

6.1 Teemaviikkojen tulosten analysointia

Opinnäytetyömme tutkimustehtävä oli kuinka EHJÄ ry:n maahanmuuttajanuoret saadaan toimintaan, jossa he kohtaavat kantasuomalaisia nuoria. Opinnäytetyössämme halusimme testata toiminnallista menetelmää, teemaviikkoja, joka voi lisätä toimintaan osallistuvien sosiaalista pääomaa. Tekemiemme haastatteluiden ja kyselyiden kautta saimme selville, että ryhmätoiminnalle, jossa maahanmuuttajat pääsevät kohtaamisiin kantasuomalaisten kanssa on selvä tarve. Kyselyssä tuli ilmi että 87% kyselyyn vastanneista maahanmuuttajanuorista toivoo lisää suomalaisia kavereita. Moni toi esille sen kuinka haastavaa suomalaisten kavereiden saaminen on. Ongelmallista heidän mielestään oli se, että he eivät kohtaa kantasuomalaisia arjessa tarpeeksi – moni kaipaisi siis tukea ja mahdollisuuksia päästä tekemisiin samanikäisten kantasuomalaisten kanssa. EHJÄ ry:n olisi tärkeää omalta osaltaan edesauttaa maahanmuuttajanuorten tutustumista ja integroitumista kantaväestöön.

Teemaviikkojen myötä tulimme johtopäätökseen, että EHJÄ ry:n maahanmuuttajanuorten vieminen toimintaan, jossa on kantasuomalaisia nuoria oli onnistunut keino nuorten kohtaamisen mahdollistajana. EHJÄ ry on kokeillut kouluissa mainostaa toimintaansa saadakseen kantasuomalaisia osallistujia, mutta se on osoittautunut tehottomaksi, ja näin ollen vie turhaan resursseja. Turhaan markkinointiin ei tarvitse tuhlaa aikaa ja rahaa, kun EHJÄ ry:n toimintaa voidaan mainostaa kantasuomalaisille nuorille tapahtumissa, jossa he ovat mukana. Tällöin kantasuomalaisten kynnys osallistua jatkossakin EHJÄ ry:n toimintaan madaltuu, kun toiminta ja nuoret ovat tulleet tutuksi. Näin voidaan saada lisää kantasuomalaisia osallistujia myös EHJÄ ry:n järjestämille leireille sekä muihin tapahtumiin.

Uudenlainen lähestymistapa, maahanmuuttajien vieminen toimintaan, jossa kantasuomalaisia nuoria, osoittautui hyvin toimivaksi konseptiksi, jonka soveltamista suosittelemme vahvasti EHJÄ ry:lle jatkossakin. Ehdotamme, että EHJÄ ry tekisi jatkossakin yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa, esimerkiksi veisi nuoria kerran kuussa tutustumaan "ulkopuoliseen" toimintaan, jossa on

mukana kantasuomalaisia. Tämä olisi yksi hyvä kanava nuorille päästä tutustumaan kantasuomalaisiin nuoriin. Lisäksi kokeilun kautta esille nousi kuinka myötämielisesti eri harrastusryhmät ottivat maahanmuuttajanuoret vastaan. Esimerkiksi Helsingin Narri- teatteriryhmä ja Luontoliiton nuoret olivat todella innoissaan, kun tulimme tutustumaan heidän toimintaansa.

Kehoitamme EHJÄ ry:tä kartoittamaan pääkaupunkiseudun harrasteryhmiä ja kehittämään heidän kanssaan yhteistoimintaa. Haluamme erityisesti korostaa verkostoitumisen merkitystä. Toiminnan järjestäminen EHJÄ ry:n nuorille oli melko kivutonta, niissä tapauksissa, kun mukaan toiminnan toteutukseen saatiin toinenkin jo ennestään nuorille toimintaa järjestävä osapuoli. Erityisesti kulttuuritoimintaa harjoittavat ryhmät soveltuisivat tällaiseen hyvin, sillä kuten mainitsimme kulttuuritoiminta lisää yhteisöllisyyttä ja on sopivaa toimintaa silloin, kun nuorten välillä saattaa olla kielimuuri. Kulttuuripainotteisen toiminnan lisäksi mukaan voisi ottaa myös esimerkiksi urheilutoimintaa tai muita yleisiä nuorteniltoja. Pääkaupunkiseudulla järjestetään hyvin paljon harrastustoimintaa nuorille, joten arvioimme, että EHJÄ ry:llä on hyvät mahdollisuudet löytää lisää yhteistyötoiminnasta kiinnostuneita toimijoita.

Tekemämme kyselyn mukaan EHJÄ ry:n nuoret toivoivat eniten yleisiä illanviettoja, urheilutoimintaa, sekä elokuvailtoja. Urheilutoiminnasta toivottiin erityisesti kuntosalia, uintia, jalkapalloa, sählyä, zumbaa sekä taekwondo. Seitsemän viidestätoista toivoi konsertteja, kuusi teatteria ja kuusi festivaaleja. Vähiten ääniä sai askartelu, kädentaidot sekä kokkikerho. Vastauksia tulkitessa on kuitenkin tärkeä ottaa huomioon että vastaajista 13 oli poikia ja 2 tyttöjä.

Teemaviikkoja järjestettäessä esille nousi huomiota joita haluamme tuoda EHJÄ ry:n tietoisuuteen:

1. Tapahtuma ei saisi kestää liian myöhään. Jos toiminta loppuu myöhään illalla ja nuorilla on pitkä matka kotiin, voi kotiintulo mennä hyvin myöhäiseen. Nuorivoi kokea koulussa väsymystä jos kotiintulo ja nukkumaan meno menee liian myöhäiseen.

2. Nuorille on hyvä infota selkeästi mitä tapahtuu ja mistä toiminnassa on kyse. Muutama nuorista oli hieman ihmeissään että mihinhän sitä on tultu, eikä siksi ollut kovin motivoitunut osallistumaan.

3. Potentiaalisiin yhteistyötoimijoihin on hyvä ottaa yhteyttä hyvissä ajoin. Voi olla että ryhmien ohjelma on suunniteltu hyvinkin pitkälle.

4. Olisi hyvä ottaa huomioon osallistujien kielitaito ohjelmaa suunniteltaessa. Kulttuuripainotteista toimintaa suositlemme erityisesti maahanmuuttajanuorille, jotka eivät puhu suomea erityisen hyvin. Tällaisia ovat esimerkiksi tanssi, urheilu, käsityöt ja kuvaamataito. Kaikenlaista kulttuuri-, urheilu- ja keskustelupainotteista toimintaa suositlemme jo hieman edistyneemmille suomen kielen puhujille.

5. Jos EHJÄ ry löytää mielekästä toimintaa järjestävän tahon joka tuntuu todella sopivalta EHJÄ ry:n maahanmuuttajanuorille, voisi pidempiaikaiseen yhteistyöhön panostaa – sopia esimerkiksi neljä tutustumiskertaa vuodessa tai suunnitella jopa säännöllisen yhteisillan järjestämistä.

6. Koska monella nuorella oli tapana perua viime hetkellä, olisi hyvä tehdä selväksi nuorille että jos toimintaan lupautuu mukaan, niin sitten tullaan, eikä peruta kaksi minuuttia ennen tapaamista. On noloa mennä toimintaan vain yhden nuoren kanssa tai ilmoittaa ettei kukaan tullutkaan joten ilta joudutaan perumaan EHJÄ ry:n puolelta. Olisi hyvä olla myös nuoria varalle jos ilmoittautuneet nuoret ilmoittavatkin estyvänsä.

7. Nuorten itsenäistä pärjäämistä voisi edistää sillä, että aina ei tarvitse mennä julkisia matkoja yhdessä ohjaajan kanssa. Olisi hyvä panostaa siihen, että nuoret oppisivat itsenäisiksi ja osaisivat käyttää reittiopasta sekä google mappia.

Näiden huomioiden lisäksi haluamme tuoda esille toimintaa järjestettäessä, että toiminnassa ei ole välttämättä tarpeellista korostaa sitä että nyt tehdään tapahtumaa jossa maahanmuuttajat ja kantasuomalaiset tekevät yhdessä. Monesti tällaiset tapahtumat ja projektit mielletään yhteiskuntapoliittisiksi

tapahtumiksi ja projekteiksi joiden päämääränä on tehdä yhteiskunnallisesti jotain hyvää. Tällaiset yhteiskuntapoliittiset tapahtumat saattavat omalta osaltaan karkottaa joitakin osallistujia, tai saattavat vähentää tapahtuman kiinnostavuutta kantasuomalaisen näkökulmasta. Mielikuva siitä, että nyt mennään auttamaan ja pitämään seuraa maahanmuuttajille, ei toimi. Toiminnan tulisi olla niin hauskaa ja kiinnostavaa itsessään että tapahtuma sen takia vetää puoleensa laajaa osallistujakuntaa.

6.2 Tiedotuskanava selvitys

Tässä luvussa esittelemme EHJÄ ry:n pyynnöstä suorittamamme kyselyn tulokset nuorten sosiaalisen median käytöstä, sekä EHJÄ ry:n tapahtumatiedotuksesta nuorten näkökulmasta. Kartoitamme mistä sosiaalisen median foorumeilta nuoriin saa parhaiten yhteyden, kun heille halutaan kohdistaa tapahtumainfoa. Analysoimme kyselyn tulokset ja annamme vastausten pohjalta selvityksen EHJÄ ry:lle mikä sosiaalisen median kanava tai kanavat toimisi parhaiten nuorten tavoittamisessa. Käytännön tietoa saadaksemme haastattelimme ja suoritimme kyselyn pääkaupunkiseudun EHJÄ ry:n nuorille. Nuoret tavoitimme EHJÄ ry:n järjestämältä leiriltä.

Teimme selvityksen nuorten sosiaalisen median käytöstä, sekä EHJÄ ry:n tiedotuksesta yhdessä laatimamme puolistrukturoidun kyselylomakkeen avulla. Kyselyyn vastasi yhteensä 15 nuorta, iältään he olivat 16-30- vuotiaita. Vastaajien keski-ikä oli 20-vuotta joista 13 oli poikia ja kaksi tyttöjä. Tuloksia analysoitaessa on siis tärkeää ottaa huomioon vastanneiden sukupuolijakauma.

Tämänhetkinen nuorten ja EHJÄ ry:n välinen viestintä tapahtuu ohjaajien ja maahanmuuttajanuorten kesken joko kasvotusten tai puhelimitse soittamalla, viestittämällä tai WhatsAppin kautta. EHJÄ ry:llä on omat nettisivut, mutta heillä ei ole omia nuorille kohdennettuja nettisivuja jossa EHJÄ ry ilmoittaisivat tulevista tapahtumista. Pääkaupunkiseudun EHJÄ ry:llä on myös olemassa oleva facebook-sivu, mutta sitä ei päivitä kukaan. Kyselyyn vastanneista viidestätoista nuoresta vain kolme oli selkeästi sitä mieltä että he saavat tarpeeksi tietoa EHJÄ ry:n tapahtumista. Viisi oli sitä mieltä että tietoa ei saa

tarpeeksi ja loput seitsemän eivät osanneet vastata. Kysymykseen “Mitä kautta kuulet EHJÄ ry:n tapahtumista?” kaikki 15 nuorta vastasi “Ohjaajan kautta”. Kukaan ei maininnut sosiaalisen median kanavia, yksi mainitsi kaverit, ja yksi soitti ohjaajalle itse. On siis selvää, että ainoa kanava mitä kautta nuoret tapahtumista kuulevat, on ohjaajan kautta.

Selvitimme kyselyn avulla mitä sosiaalisen median kanavia EHJÄ ry:n nuoret käyttävät ja mitä kautta he haluaisivat olla tavoitettavissa EHJÄ ry:n tapahtumatiedotusta ajatellen. On hyvin yleistä että nuoret käyttävät useaa eri sovellusta tai viestintäkanavaa samanaikaisesti. Tekemämme kyselyn mukaan EHJÄ ry:n maahanmuuttajanuorten yleisimmin käyttämät sovellukset ovat Instagram, Facebook, Snapchat ja WhatsApp. Näistä WhatsAppia käytti kaikki 15 nuorta, Facebookia 13, sähköpostia 13, Instagramia yhdeksän ja Snapchattia yhdeksän. Nuorilta kysyttäessä mitä kautta he haluaisivat saada tietoa EHJÄ ry:n tapahtumista, yleisimmät vastaukset olivat WhatsApp ja Facebook, joita kumpaakin äänesti viisi nuorta. Neljä nuorista toivoi saavansa jatkossakin tietoa ohjaajilta, ja vain kaksi mainitsi sähköpostin, ja yksi Instagramin.

Nuorten käyttämistä viestintäkanavista jokaista kanavaa on mahdollista käyttää EHJÄ ry:n tapahtumatiedotuksessa, mutta näistä parhaiten laajemmalle lukijakunnalle sopisi Facebook ja Instagram. Viestillä lähettäminen on liian kohdistettua, jolloin tiedon näkee vain henkilö kenelle viesti on lähetetty. WhatsAppissa sama juttu - tieto näkyy vain niille kenelle viesti laitetaan henkilökohtaisesti, tai vain keskusteluryhmän jäsenille. Facebookissa ja Instagramissa tiedon voi yhdellä kertaa välittää rajattomalle määrälle ihmisiä, kun profiilista tehdään julkinen.

Sopivaa tiedotuskanavaa miettiessä on hyvä miettiä myös mitä kanavia muutkin nuoret käyttävät. SoMe ja nuoret 2015 -tutkimuksessa selviää laajemmin suomalaisnuorten suosituimmat sosiaalisen median palvelut. Näistä viestintään soveltuvista sosiaalisen median palveluista yleisimpiä olivat WhatsApp, Facebook, Facebook Messenger, Instagram, Skype, Snapchat ja Twitter. Kyselyyn vastanneista 82 % käyttää WhatsAppia ja Facebookia 81 %. (SoMe ja nuoret 2015.) Tutkimuksen tulokset ovat hyvin samansuuntaisia kuin

teettämämme kyselyn vastaukset. Näistä ainoastaan Twitter sai hyvin vähän kannattajia maahanmuuttajanuorten keskuudessa.

Opinnäytetyömme aikana EHJÄ ry:ssä aloittanut Paatela loi kevään 2016 aikana EHJÄ ry:lle oman instagram-tilin, jonka tarkoituksena on laittaa kuvia EHJÄ ry:n toiminnasta ja mainostaa tulevia EHJÄ ry:n tapahtumia. Tili on julkinen, verrattuna facebook sivuihin, joten instagram-tilillä on helpompi markkinoida tapahtumia EHJÄ ry:n tuen ulkopuolisille nuorille. Instagram -tili on siis erinomainen tiedotuskanava EHJÄ ry:n nuorille, sillä suurella osalla nuorista on Instagram-tili.

Suorittamamme kyselyn pohjalta ehdotamme, että EHJÄ ry jatkaisi jo perustetun instagram -tilin käyttöä, sillä tämänhetkinen tapa infota nuoria tapahtumista Instagramin kautta vaikuttaa hyvin toimivalta. Näkyvyyttä ajatellen olisi tärkeää mainostaa EHJÄ ry:n Instagram-tiliä ja näin saada lisää seuraajia jotka voidaan tavoittaa samalla kertaa. Mikäli EHJÄ ry järjestää jatkossakin toimintaa jossa on myös kantasuomalaisia, olisi näissä tapahtumissa hyvä mainostaa EHJÄ ry:n tiedotuskanavista. Näin voitaisiin saada kantasuomalaisia nuoria myös EHJÄ ry:n itse järjestämään toimintaan.

Instagram-tilin lisäksi suosittelemme julkisen Pääkaupunkiseudun EHJÄ ry Facebook-sivun perustamista. Facebook sopii erinomaisesti tapahtumien ja toiminnan tiedotusvälineeksi. Tapahtumaan voi kutsua nuoria suoraan siinä missä tapahtuman voi nähdä anonyymistikin ilman että kukaan saa tietää. Tämän lisäksi Facebook muistuttaa kaikkia tapahtumasta kiinnostuneita tapahtumapäivänä. Monet EHJÄ ry:n nuoret sanoivat että he eivät käytä EHJÄ ry:n Facebook-sivua. He kuitenkin sanoivat että jos sivuilla olisi tietoa, ja se olisi aktiivinen, seuraisivat he sitä itsekin aktiivisemmin. Sivuilla voisi ilmoittaa myös EHJÄ ry:n ulkopuolisista tapahtumista joihin EHJÄ ry:n nuoret voisivat osallistua. Näin maahanmuuttajanuoret löytäisivät mielekästä toimintaa myös vapaa-ajalla jolloin EHJÄ ry ei ole järjestänyt omaa toimintaa. Facebook-sivun luominen ja ylläpito on hyvin vaivaton prosessi joka kuitenkin antaa paljon EHJÄ ry:n nuorille kuin muillekin toiminnasta kiinnostuneille. Tämän lisäksi EHJÄ ry voi tietenkin jatkaa salaisen Facebook-ryhmän pitämistä jos EHJÄ ry kokee sille tarvetta.

Kehoitamme EHJÄ ry:tä myöskin luomaan erikseen nuorille tarkoitetun nettisivun ja toimintakalenterin EHJÄ ry:n kotisivuille. Teettämässämme kyselyssä nuoret eivät maininneet EHJÄ ry:n nettisivuja tiedon saamisen kanavana, sillä kukaan vastaajista ei ole koskaan käyttänyt EHJÄ ry:n nettisivuja. Tulimme kuitenkin tulokseen, että EHJÄ ry:n nettisivuja olisi hyvä kehittää, sillä kaikilla ei ole Facebook- tai Instagram-tiliä. EHJÄ ry:n nettisivut ovat valtakunnalliset, joten sivulla voisi olla erikseen EHJÄ ry Pääkaupunkiseutu-sivu jossa olisi tärkeää infoa nuorille. Sivulla voisi olla info-osio jossa on tietoa käytännön asioiden hoitamisesta, kuten esimerkiksi työnhausta, sekä sivulla voisi listata alueen tärkeiden toimijoiden yhteystiedot. Sivulla olisi tietoa tulevista tapahtumista, ja vinkkejä vapaa-ajan toimintaan liittyen. Olisi myös suositeltavaa, että sivulla olisi myös keskustelufoorumi, tai chatti jolloin nuori saisi yhteyden EHJÄ ry:n ohjaajaan tiettyä ajankohtana.

6.3 Pohdintaa

Kotoutuminen on monensuuntainen prosessi. Vastaanottavan yhteiskunnan vastuuta ei voi painottaa liikaa, sillä sen verran paljon vaikutusta kotoutumiseen on suvaitsevaisuudella, yli etnisten rajojen tapahtuvalla kohtaamisella ja rasismilla. Yksilön oman asenteen lisäksi yhteiskunnassa vallitsevat asenteet vaikuttavat siihen, pääseekö ihminen osalliseksi vai tuleeeko syrjäytetyksi. Kotoutumisen ydin on perustarpeiden turvaaminen, koulutus, työllistyminen, ja turvallisuuden tunne, mutta nämä eivät yksin riitä. Osallisuus yhteiskunnassa edellyttää kontaktia toisiin ihmisiin sekä mahdollisuutta osallistua ja vaikuttaa omaan elämäänsä. Tässä kansalaisyhteiskunnalla, maahanmuuttajayhdistyksillä ja vertaisuudella voi olla merkittävä rooli. Erilaiset koulu-, ystävä- ja asukastoimintaprojektit voivat olla tärkeitä vahvistettaessa kohtaamisen ja sitä kautta kotoutumisen edistämistä. Suomessa tarvitaan erityisesti toimenpiteitä ulkomaalaistaustaisen väestön psyykkisen hyvinvoinnin edistämiseksi.

Maahanmuuttajien laadukkaaseen kotouttamiseen kannattaa panostaa, sillä kotoutumisen onnistumisella ja sen myötä ihmisten hyvinvoinnilla on koko yhteiskuntaan positiivisesti vaikuttavia tekijöitä. Turvapaikanhakijoilla voi olla muun muassa hyvä vaikutus talouskasvulle, koska oleskeluluvan saaneet

kasvattavat työkäisten määrää. Suomessa vanhusten määrä on hälyttävän suuri, mutta työntekijöitä ei ole riittävästi. Osa nuorista turvapaikanhakijoista hyvin kotoutuessaan työllistyvät myös sosiaali- ja terveysalalle, vaikuttaen vanhusten palveluiden saatavuuteen myönteisesti. Tällä hetkellä kansainvälistä suojelua saaneiden maahanmuuttajien työttömyysluvut ovat kuitenkin korkeampia kuin kantasuomalaisten. Työnhaun tilalta tulisi poistaa byrokraattisten esteet. (Pakolaisapu.fi 2016b.) EHJÄ ry:n nuorillakin työntöä riittää, mutta heillä, joilla on heikko suomen kielen taito on vaikea saada töitä, vaikka osaamista olisi.

Opinnäytetyömme edistää osaltaan EHJÄ ry:n maahanmuuttajanuorten integroitumista kantaväestöön ja kasvattaa heidän sosiaalista pääomaansa. Voimme todeta, että järjestämämme kulttuuripainotteinen toiminta oli erinomainen tapa tuoda maahanmuuttaja ja kantasuomalaisia nuoria yhteen. Näemme, että tällaisen toiminnan järjestäminen jatkossakin olisi hyvin merkityksellistä EHJÄ ry:n maahanmuuttajanuorille.

Jatkotutkimuksen aiheiksi ehdotamme selvityksen tekemistä kantasuomalaisten ajatuksista maahanmuuttajanuorten kanssa toimimisesta. Olisi tärkeää saada tietoa myös kantasuomalaisten ajatuksista monikulttuurisesta yhteisöllisestä toiminnasta. Heidän mielipiteitä voitaisiin soveltaa myös EHJÄ ry:n tapahtumien järjestämisessä. Kaikki teemaviikkojen toimintaan osallistuneet kantasuomalaiset nuoret vaikuttivat hyvin tyytyväisiltä ja antoivat positiivista palautetta, mutta olisi ollut mielenkiintoista kuulla laajemmin myös heidän ajatuksia- ei vain maahanmuuttajien. Näin toimien kantasuomalaisten nuorten osallistumista EHJÄ ry:n toimintaan voidaan vielä tehostaa. Lisäksi, jos EHJÄ ry tekee muutoksia tiedotuskanavaansa, olisi hyvä tehdä kartoitus muutosten onnistumisesta. Kartoituksessa olisi hyvä ottaa selville kuinka aktiivisesti nuoret käyttävät EHJÄ ry:n tiedotuskanavaa, kuinka helposti he löytävät tarvitsemansa tiedon ja kuinka tyytyväisiä he ovat palveluun.

LÄHTEET

Alitolppa-Niitamo, Anne & Säävälä, Minna 2013. Johdattelua kirjan teemoihin. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, Anne & Fågel, Stina & Säävälä, Minna (toim.) Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto, 6-8.

Bardy, Marjatta 2010. Hyvinvoinnin moniulotteisuus. Teoksessa Koivisto, Nelli & Lehikoinen, Kai & Pasanen-Willberg, Riitta & Ruusuvirta, Riitta & Saukkonen, Pasi & Tolvanen, Pirtta & Veikkolainen, Arsi (toim.) 2010. Kolmannella lähteellä. Hyvinvointipalveluja kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön aloilta. Helsinki: Kokos palvelut, 40.

Berry, John W. 1980. Acculturation of Varieties of Adaptation. Teoksessa: Padilla, Amado M. (toim.) Acculturation: Theory, Models and Some New Findings. Colorado: Westview Press, 12-14.

Creutz, Karin & Saarinen, Juha & Juntunen, Marko 2015. Syrjintä, plarisaatio, nuoriso ja väkivaltainen radikalisoituminen. Viitattu 20.4.2016.
http://sockom.helsinki.fi/info/notat/notat_1505.pdf

Erytishuoltojärjestöjen liitto 2016. EHJÄ ry. Historia. Viitattu 9.2.2016.
http://www.ehja.fi/index2.php?pageid=8&aid=20&kieli=fi_p

Espoo 2016. Pakolaiset ja inkerinsuomalaiset paluumuuttajat. Viitattu 18.2.2016.
http://www.espoo.fi/fi-FI/Sosiaali_ ja_ terveyspalvelut/Maahanmuuttajapalvelut/Muutto_Espooseen/Pakolaiset_ ja_ inkerinsuomalaiset_ paluumuuttajat

Espoo 2015. Nuorten kotoutumiseen on löydettävä uusia keinoja. Viitattu 18.2.2016.
[http://www.espoo.fi/fi-FI/Sosiaali_ ja_ terveyspalvelut/Maahanmuuttajapalvelut/Nuorten_ kotoutumisen_ tukemiseen_ on_ loyde\(80432\)](http://www.espoo.fi/fi-FI/Sosiaali_ ja_ terveyspalvelut/Maahanmuuttajapalvelut/Nuorten_ kotoutumisen_ tukemiseen_ on_ loyde(80432))

Finlex 2014c. Yhdenvertaisuuslaki.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>
Helsinki, 3 luku 8§. Viitattu 24.4.2016

Finlex 1999. Lainsäädäntö. Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta. Viitattu 14.2.2016.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990493>

Finlex 2010b. Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/ 2010 §3. Viitattu 20.2.2016.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20101386>

Honkasalo, Veronika & Harinen, Päivi & Anttila, Reetta 2007. Yhdessä vai yksin erilaisina? Monikulttuuristen nuorten arkea, ajatuksia ja ajankäyttöä. Nuorisotutkimusseura: Nuorisotutkimusverkosto, 36.

Heikkinen, Hannu 2004. Vakava leikillisuus. Draamakasvatusta opettajille. 2. painos. Vantaa: Dark Oy, 33.

Honkasalo, Veronika & Kiilakoski, Tomi & Kivijärvi, Antti 2011. Tutkijat ja nuorisotyö liikkeellä. Tarkastelussa kaupunkimaisen nuorisotyön kehittämishankkeet. Nuori- sotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 114. Helsinki: Nuorisotutki- musverkosto.

Hyyppä, Markku T. & Liikanen, Hanna-Liisa 2005. Kulttuuri ja terveys (1. painos). Helsinki: Edita Prima Oy, 155.

Ihmisoikeudet 2016. Oikeus turvapaikkaan ihmisoikeussopimuksissa. Viitattu 14.2.2016.

<http://www.ihmisoikeudet.net/opi-ihmisoikeuksista/ihmisoikeuksien-sisalto/oikeus-turvapaikkaan/>

Junttila, Johanna 2016. Yksinäisyys lisää infarktien riskiä. Helsingin Sanomat 21.04.2016. Viitattu 26.04.2016.

<http://www.hs.fi/tiede/a1461203400273>

Kalhama, Pilvi & Vartiainen, Pekka 2006. Johdanto: Kulttuuri inhimillisenä toimintana ja tuotantona. Teoksessa Pilvi Kalhama & Pekka Vartiainen (toim.) Kulttuurista kasvua, Näkökulmia kulttuuri-kasvatukseen. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaaleja 10, 2006, 4.

Kantonen, Lea 2005. Teltta. Kohtaamisia nuorten taidetyöpajoissa. Helsinki: Like Kustannus, 166.

Kautto, Virpi 2009. Ootsä mun kaa? Ystävyys monikulttuuristen nuorten arjessa. Teoksessa Harinen, Päivi & Honkasalo, Veronika & Souto, Anna-Mari & Suurpää, Leena (toim.) 2009. Ovet auki! Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 62–75.

Kivijärvi, Antti 2013. Monikulttuurisuus nuorisotyön arjessa. Teoksessa: Rajojen lisäksi tarvitaan niiden purkamista, ylittämistä ja venyttämistä. Nuorisotutkimus 2/2013, 31. vuosikerta. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry, 3-16.

Koivisto, Nelli & Lehikoinen, Kai & Pasanen-Willberg, Riitta & Ruusuvirta, Riitta & Saukkonen, Pasi & Tolvanen, Pirita & Veikkolainen, Arsi (toim.) 2010. Kolmannella lähteellä. Hyvinvointipalveluja kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön aloilta. Helsinki: Kokos palvelut, Teatterikorkeakoulu, 11-13.

Hyyppä, Markku T. 2013. Kulttuuri pidentää ikää. Helsinki: Kustannus Oy Duodeci, 18-20 & 123-124.

Korhonen, Nita & Jauhola, Laura & Oosi, Olli & Huttunen, Olli-Pekka 2016. "Usein joutuu miettimään, miten pitäisi olla ja minne menemättä" Selvitys vihapuheesta ja häirinnästä ja niiden vaikutuksesta eri vähemmistöryhmiin. Viitattu 23.3.2016.

http://oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1456826655763/Files/MSO_7_2016_VIPU-raportti_158_s.pdf. Helsinki: Oikeusministeriö, demokratia-, kieli- ja perusoikeusasioiden yksikkö.

Kurki, Leena 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Tammer-paino Oy, 140-141.

Kotouttaminen 2015. Kotouttamisohjelma 2015-2018. Viitattu 20.2.2016.
http://www.kotouttaminen.fi/files/43400/Joutsan_kotouttamisohjelma_2015-2018.pdf
 Joutsa.

Kuvio1. Akkulturaatiostrategia Berryn (1980, 14) mukaan (suom. Schubert 2013, 65), opinnäytetyöstä Vistbacka Annika 2015, 3. Viitattu 12.4.2016.
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/101480/Annika%20Vistbacka.pdf?sequence=1>

Rastas, Anna & Huttunen, Laura & Löytty, Olli 2005. Saatteeksi. Teoksessa Rastas, Anna & Huttunen, Laura & Löytty, Olli (toim.) Suomalainen vieraskirja. Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta. Tampere: Vastapaino, 7–15.

Liebkind, Karmela 2006. Monikulttuurinen Suomi. Etniset suhteet tutkimuksen valossa. Tampere: Tammer Paino, 56-81.

Lehtinen, Annu 2016. Pakolaisuuden koko kuva: Naiset ja lapset pakolaisina EU:ssa ja Suomessa. Kansainvälinen naistenpäivän seminaari. Viitattu 4.3.2016.

Liebkind, Karmela 2012. Tervehdyssanat. Teoksessa Solares, Emilia & Huttunen, Silja & Mähönen, Tuuli Anna & Hirvonen, Meri-Tuuli & Liebkind, Karmela 2012. Tarinoita kaveruudesta, hyviä kulttuurienvälisiä suhteita tukemassa. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Liikanen, Hanna-Liisa 2010a. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia. Teoksessa Koivisto, Nelli & Lehikoinen, Kai & Pasanen-Willberg, Riitta & Ruusuvirta, Riitta & Saukkonen, Pasi & Tolvanen, Pirita & Veikkolainen, Arsi (toim.) 2010. Kolmannella lähteellä. Hyvinvointipalveluja kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön aloilta. Helsinki: Kokos palvelut, Teatterikorkeakoulu, 58.

lisakka, Laura 2004. Sosiaalinen pääoma suomalaisissa haastattelu- ja kyselyaineistoissa vuoden 1990 jälkeen. Tilastokeskus. Viitattu 20.3.2016.
http://www.stat.fi/org/tut/dthemes/papers/sospaaoma_sospaa.html

Liikanen, Hanna-Liisa 2010b. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia. Ehdotus toiminta-ohjelmaksi 2010-2014. Opetusministeriön julkaisuja 2010:1. Viitattu 11.4.2016.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/OPM1.pdf?lang=fi>

Liikanen, Hanna-Liisa 2003. Taide kohtaa elämän - Arts in hospital -hanke ja kulttuuritoiminta itäsuomalaisten hoitoyksiköiden arjessa ja juhlassa. Helsinki: Otavan kirjapaino, 57.

Maahanmuuttovirasto 2016. Vuonna 2015 myönnettiin hieman yli 20 00 oleskelulupaa. Lehdistötiedote 22.1.2016. Viitattu 6.2.2016.
http://www.migri.fi/medialle/tiedotteet/lehdistotiedotteet/lehdistotiedotteet/1/0/vuonna_2015_myonnettiin_hieman_yli_20_000_oleskelulupaa_uusia_suomen_kansalaisia_reilut_8_000_64998?language=fi

Maahanmuuttovirasto 2016. Turvapaikka ja pakolaistilastot. Viitattu 7.2.2016.
http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot/turvapaikka_ja_pakolaistilastot

Malkki, Leena 2016. Nuorten radikalisoituminen– seminaarissa terrorismin tutkija Leena Malkin puheenvuoro 9.1.2016 Espoon valtuustotalon valtuustosalissa. Omat muistiinpanot.

Malkki, Leena 2016. Nuorten radikalisoituminen– seminaarissa terrorismin tutkija Leena Malkin puheenvuoro 9.1.2016 Espoon valtuustotalon valtuustosalissa. Omat muistiinpanot.

Mentunen, Katri 2014. Taidemenetelmien vaikutus nuorten elämäntaitojen kehittymiseen Myrsky-hankkeessa. Ohjaajien näkemyksiä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kulttuurituotannon koulutusohjelman opinnäytetyö. Viitattu 12.3.2016.
https://www.theseus.fi/xmlui/bitstream/handle/10024/84936/Katri_Mentunen.pdf?sequence=1

mtv.fi 2014. Prosenttitaide – mitä ihmettä se on? mtv.fi 08.09.2014. Viitattu 24.4.2016.
<http://www.mtv.fi/uutiset/kotimaa/artikkeli/prosenttitaide-mita-ihmetta-se-on/4315838>

Myrsky -hanke. Viitattu 12.4.2016.
<http://www.myrsky.info>

Mäkeläinen, Katri 2015. Parasta oli kaikki. Fiiliksistä vaikutuksiin taiteen ja kulttuurin kautta. Kulttuurilla osalliseksi 2012 2015. Espoon Järjestöjen Yhteisö EJY ry. Viitattu 28.4.2016. <http://docplayer.fi/26904-Parasta-oli-kaikki-fiiliksista-vaikutuksiin-taiteen-ja-kulttuurin-kautta-kulttuurilla-osalliseksi-2012-2015-espoon-jarjestojen-yhteiso-ejy-ry.html>

Narrin näyttämö. Mikä Narri? Viitattu 1.4.2016.
http://narri.munstadi.fi/mika_narri/

Nuorisotutkimusseura 2005. Mitähän tekis? Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen –tutkimushankkeen väliraportti. Viitattu 10.4.2016.
<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/mitahantekis.pdf>.

Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights 2016. Universal Declaration of Human Rights. Viitattu 28.2.2016.
<http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=fin>

Pakolaisapu 2016. Yleisimmin käytetyt termit. Viitattu 12.2.2016.
<http://pakolaisapu.fi/pakolaisuus/sanasto/>

Pakolaisapu 2016b. Kotoutumisen edistäminen. Viitattu 14.2.2016.
<http://pakolaisapu.fi/pakolaisuus/ratkaisut/kotoutumisen-edistaminen/>

Pakolaisapu 2016c. Pakolaisuus maailmalla. Viitattu 10.4.2016.
<http://pakolaisapu.fi/pakolaisuus/pakolaisuus/>

Räty, Minttu 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: Tammi.

Saarinen, Juhani. Helsingin Sanomat 4.9.2015. Turvapaikanhakijoista alle puolet saa jäädä maahan – katso miten kansalaisuus vaikuttaa päätöksiin. Viitattu 7.2.2016.
<http://www.hs.fi/kotimaa/a1441244829390>.

Schubert, Carla 2013. Kotoutumisen psykologiaa. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, Anne & Fågel, Stina & Säävälä, Minna (toim.) Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto, 64-67.

Solares, Emilia & Huttunen, Silja & Mähönen, Tuuli Anna & Hirvonen, Meri-Tuuli & Liebkind, Karmela 2012. Tarinoita kaveruudesta, hyviä kulttuurienvälisiä suhteita tukemassa. Helsinki: Helsingin yliopisto. Nidottu Sivut ?? 7-

SoMe ja nuoret 2015 -tutkimus. Suosituimmat sosiaalisen median palvelut. Ebrand Suomi Oy:n julkaisu. Viitattu 23.4.2016.
<http://www.ebrand.fi/somejanuoret2015/2-suosituimmat-sosiaalisen-median-palvelut/>

Sosiaalipsykologit 2012. Integraatio ja monikulttuurisuuden ideologia. Viitattu 24.4.2016.
<http://www.sosiaalipsykologit.fi/tutkimus/tieteen-kentalta/?x345445=345609>
 Päivitetty 2016.

Sisäministeriö 2016. Turvapaikanhakijoita saapui viime vuonna ennätysmäärä. Viitattu 7.2.2016.
<https://www.intermin.fi/fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat>

Strandman, Pia 2007. Taiteen soveltavaa käyttöä? Teoksessa Bardy, Marjatta & Haapalainen, Riikka & Isotalo, Merja & Korhonen, Pekka (toim.) 2007 Taide keskellä elämää. Helsinki: Like Kustannus, 160-161.

Suomen mielenterveysseura 2014. Mental Health Art Week – hyvää mieltä kulttuurista! Viitattu 11.4.2016.
<http://www.mielenterveysseura.fi/fi/mental-health-art-week---hyvaa-mielta-kulttuurista>

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2015. Maahanmuuttajat. Viitattu 24.4.2016.
<https://www.thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/vaestoryhmat/maahanmuuttajat>

Theresa Ngouth 2016. Seminaarissa 4.3.2016 ”pakolais- ja turvapaikanhakijanaiset Suomessa ja EU:ssa”. Omat muistiinpanot. Helsinki: Europpasali.

Tietoanuorista 2013. Nuorten oma käsitys nuoruuden ”ikärajoista” selvitetty. Päivitetty. 2016. Viitattu 24.4.2016. <https://tietoanuorista.fi/nuorten-oma-kasitys-nuoruuden-ikarajoista-selvitetty/>

Toivanen, Tapio 2009. Draamakasvatuksen mahdollisuudet. Itsetuntemusta, vuorovaikutustaitoja ja elämähallintaa. Teoksessa Aro, Annamajja & Hartikainen, Mikko & Hollo, Marja & Järnefelt, Heljä & Kauppinen, Eija, Ketonen, Hanna & Manninen, Marjaana & Pietilä, Matti & Sinko, Pirjo (toim.) 2009. Taide ja taito – kiinni elämässä. Taide- ja taitokasvatuksen julkaisu. Viitattu 12.4.2016.
http://www.oph.fi/download/49220_taide_ja_taito.pdf

Turvallinen kaupunki. Turvallisuus rakennetun ympäristön suunnittelussa. Taustatietoa: Yhteisöllisyys ja osallisuus. Viitattu 12.04.2016.
<http://www.turvallinenkaupunki.fi/turvallisuusteemat/sosiaalisesti-turvallinen-elinymparisto/taustatietoa/yhteisollisyys-ja-osallisuus>
Työ- ja elinkeinoministeriö 2015. Maahanmuuttajien kotouttaminen. Viitattu 29.2.2016. https://www.tem.fi/tyo/maahanmuuttajien_kotouttaminen

Ulkoasiainministeriö 2016. Matkustaminen ja maa. Matkustustiedotteet: 26.1.2016 Afganistan, 3.2.2016 Irak, Somalia ja Syyria. Viitattu 7.2.2016.
<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=340113&nodeid=17246&contentlan=1&culture=fi-FI>.

Von Brandenburg, Cecilia. Kulttuurin ja hyvinvoinnin välisistä yhteyksistä. Näköaloja taiteen soveltavaan käyttöön. Opetusministeriö, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto, 2008. Viitattu 11.3.2016.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2008/liitteet/opm12.pdf?lang=fi>

Väisänen, Katariina 2015. Syrjitystä sotilaaksi. Viitattu 20.4.2016.
<http://blogs.helsinki.fi/socialethics/2015/12/29/syrjitysta-sotilaaksi/>

Väänänen, Ari & Toivanen, Minna & Aalto, Anna-Mari & Bergbom, B. & Härkäpää, K. & Jaakkola, M. & Koponen, P. & Koskinen, S. ym. 2009. Maahanmuuttajien integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan elämän eri osa-alueilla. Helsinki: Sektoritutkimuksen neuvottelukunta, osaaminen, työ ja hyvinvointi, 37-38

Zacheus, Tuomas & Koski, Pasi & Mäkinen Suvi 2011. Naiset paitsiossa? – Maahanmuuttajanaisten liikunnan tunnuspiirteitä Suomessa. Liikunta & Tiede 48 (1), 63–70. http://www.lts.fi/sites/default/files/page_attachment/lt611_tutkimusartikkelit_63-70_lowres1.pdf Helsinki: Liikuntatieteellinen seura, 64.